och hvad angår den så kallade Bålsta-tionden från Dahlsland, som 1747 togs ifrån Skara Domkyrka och lemnades Carlstad, så har jag ej ännu funnit upplyst att den utgår som *Domkyrkotunna*, d. v. s. genom blott en Tunna och på några orter tvänne ifrån hvarje inom Bålsta Pastorat dåvarande Kyrkoherberge; äfven detta skulle bevisa lika litet, helst Domkyrkotunnorne ifrån en stor del af Dahlsland, lydande under Carlstads Stift, ännu utgå till Skara gamla och sköna Cathedralkyrka. I alla fall stödjer sig Upsala Domkyrkas *eganderätt* till dessa Tunnor från Norrland: på *Gustaf I:s* anslag, på dess höga Efterträdares Stadfästelse, på *Carl XI:s* för Domkyrkorne upprättade Stat, och efter min öfvertygelse på Preste-Ståndets Privilegier 1723, emedan Upsala Domkyrka vid deras utfärdande var af dessa Tunnor i lugn och obestridd besittning. På längre tids häfdvunnen rättighet lärer inom vårt land få anspråk af innehafvande och egande rätt kunna byggas. Den har äfven för tio år sedan, då samma fråga som nu från Hernösand väcktes, blifvit ytterligare stadfästad, genom Kongl. Maj:ts icke blott enligt Upsala Dom-Capitlets underdåniga Utlåtande, utan efter Kongl. Kammar-Collegii hörande, fällda utslag.

För att gifva det nya, oförmodade anspråket något sken af billighet, har man behagat omtala Upsala Domkyrkas förmodade omåttliga rikedom. Man har dervid likväl skäligen snartänkt uteslutit allt anförande om dess behof. Kyrkan, i dess inom vårt Land,

högst ovanliga storlek, skall först och främst underhålla sig sjelf. Dernäst skall den, enligt K. *Carl XI:s* utfärdade, i sednare tider i följd af nedsjunket myntvärde något, fastän icke såsom vid andra Embetsverk, ökade Stat, i årliga löner utbetala mer än 2,000 R:dr B:co, hvartill af den stora Kronotionden, efter nuvarande Spanmålspris, mer än $\frac{2}{3}$:delar årligen åtgå. Dessutom skall samma Domkyrka underhålla Fem serskildta Stenhus, nemligen: Erke-Biskopshuset; ett hus för Consistorii Eccles. Sessionsrum, Archiv och Auditorium; ett Embetshus för vice Pastorn vid Domkyrkan; ett dito Sysslomansbostället, och ändtligen det så kallade Domtrappehuset, som med Kongl. Maj:ts Nåd. tillstånd, till största delen är öfverlemnadt åt Cathedral-Skolans behof af lärosalar m. m. Vid mitt tillträde fann jag Dom-Capitlets hus, genom grundmurens sjunkning, vara i det skick att det inom några få år måste ifrån grunden så godt som ombyggas; Jag fann hela beklädnaden å listen på sjelfva Domkyrkans telgstensgrund af tidens åverkan så vittrad, att den äfven fordrar omläggning. Förledet år ramlade en del af den höga mur, som är uppförd emot den höjd på hvilken Domkyrkan står, åt sidan af Riddartorget. Dessa sistnämnde bristfälligheter sätta Dom-Capitlet i nödvändighet, enligt sakkunnige och erfarne Byggmästares råd, att besörja huggning af gråsten, för att dem på varaktigt sätt afhjelpa. Om jag det behöft, hade jag af dessa förestående utgifter blifvit tillräckligen uppmanad, att i

likhet med mina sista företrädare, Erkebiskoparne *Troil* och *Lindblom*, samla nödigt Capital, att dem, så mycket möjligt blir, af Kyrkans egna tillgångar bestrida.

Man har talat om misshushållning. Våra räkenskaper undergå årlig och sträng granskning af K. Kammar-Rätten. Hvarken behöfver jag eller åligger det mig, att i detta ämne freda mina företrädares minnen; men för mina egna och Dom-Capitlets omsorger härutinnan, under min Embetstid, är jag färdig att underkasta mig, icke blott undersökning vid laglig Domstol, utan äfven granskning af hvarje opartisk man, som på stället, samt af Protokoll, Handlingar och Räkenskaper, vill taga en noggrann kännedom om förhållandet. En värd Ledamot af Ståndet har framkastat en origtig uppgift. Domkyrkan underhåller ingen kyrkogård. Hvad fordom var kyrkogård är det icke mera, sedan den på *Gustaf III:s* befallning förvandlades till en Domkyrkans förgård, stenlades och omgafs med en beklädd stenfot, emellan de kyrkan omgifvande byggnaderne. Den ramlande mur, jag sjelf omtalat, tjenar att hindra sandens nedfallande från den höjd på hvilken Domkyrkan står och följaktligen till stödjande af sjelfva kyrkans grundmur. Församlingen underhåller sjelfva den nu varande kyrkogården eller begrafningsplatsen utanför Staden.

Emot det företag, att genom skön konst af en Mästares hand pryda den Grafvård, som i Upsala Domkyrka förvarar stoftet af

den Store Konung, som befriade Sverige från Påfviska väldets band, och här införde den rena Evangeliska Läran, har man icke väntat någon anmärkning, minst ifrån en man, som är allmänt värderad för sin lifliga känsla för allt hvad skönt, ädelt och fosterländskt kan kallas. Dom-Capitlet emotser med tryggghet Samtidens och Efterverldens dom i detta ämne. Utförandet är så föranstaltat, att kostnaden utgår successift, under loppet af flera år.

Det rörande i föreställningen, att hela Provinser, hvars fattiga innevånare ofta nära sig af barkbröd, måste årligen lemna 124 t:r spannemål till Upsala Domkyrka, förlorar betydligt af sin bevekande kraft, då man besinnar skefheten uti denna framställning. Spanmålen har aldrig i Upsala lemnats in natura; den utgår i Contant. Motionären har heller icke begärt, att denna säd eller ens dess contanta lösen, skall lemnas åt barkbrödätande landsboer. Den skulle gå till lättnad för Hernösands Stad i ett onus den bär lika med alla andra Rikets större städer, som inga Domkyrkotunnor njuta, såsom Städerne i Westerbotten, Gefle, Norrköping, Malmö, Halmstad, &c. Att Hernösand skulle behöfva större kyrka än eljest, derföre att der är Biskopssäte och Dom-Capitel, inser jag ej. Prestvigningar fordra ej stort utrymme och under Prestmöte hållas Gudstjensterne alltid på hvardagar. — Frågan är, så vidt jag kan fatta den, endast emellan *Upsala Domkyrka* och *Hernösands Stadsboer,* hvilka, så vidt

jag

jag vet, aldrig behöft lifnära sig genom uselhetens otjenliga födoämnen. Den är äfven en fråga, om första steget till rubbning uti Rikets Domkyrkors på lag och författningar grundade inkomster och egendom.

Jag kan aldrig misskänna det Embetsmannanit för sin nya hembyggd och den välmening för sin snart blifvande församling i Hernösand, hvilka inledt den allmänt högaktade och af mig enskildt med innerlig vänskap omfattade Motionären. Men jag beklagar honom hjertligen om han under ett längre lefnadslopp, det jag för Svenska namnets ära och Svenska Kyrkans gagn på det upprigtigaste tillönskar honom, skall framdeles, och det kanske snart nog, få se följderna af det præjudicat, hvartill hans motion gifvit anledning, och hvilka, om motionen vinner framgång hos Rikets Ständer och vår Landsfaderliga Styrelse, för ingen klart seende kunna vara tvifvelaktiga.

Om i annan väg nödig hjelp till Hernösands kyrkas förbättring eller nybyggande blifvit hos Kongl. Maj:t eller hos Rikets Ständer begärd, utan att derigenom vilja beröfva en annan kyrka dess lagliga egendom, tviflar jag ej att en sådan anhållan af hvarje rättsinnig, i synnerhet af hela det Högv. Ståndet blifvit med nit och fullkomligaste välvilja understödd.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Om återremiss skulle ske, önskar jag, att den huf-

vudsakligen måtte stödja sig på den grund vice Talmannen angifvit, eller att till en början endast må tillstyrkas en *undersökning*, huruvida Upsala Domkyrka kan undvara de 124 T:r, som till densamma från Hernösands Stift utgå.

Då meningarne voro delade och votering äskades, framställde H. H. Ärkebiskopen och Talmannen följande Proposition:

Bifaller Högv. Ståndet Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 34, i anledning af väckt motion derom, att de 124 tunnor spanmål, som, under benämning af domkyrkotunnor, nu årligen gå ifrån Hernösands Stift till Upsala Domkyrka, hädanefter må tillfalla Hernösands Kyrka? Den det vill, lägge Ja; den det icke vill, lägge Nej; vinner Nej, blifver Betänkandet, med de dervid gjorda anmärkningar, återremitteradt.

Vid anställd omröstning blef Betänkandet med 26 Ja emot 23 Nej bifallet.

Biskopen m. m. Doct. *Faxe:* Jag reserverar mig mot detta beslut, och önskade att äfven kunna reservera mig mot följderna deraf.

Häruti instämde Biskopen Doct. *Lundblad*, Domprosten Doct. *Holmström*, Professor *Grubbe*, Prosten *Mittag*, m. fl.

Domprosten Doct. *Lidman:* Emot detta det Högv. Ståndets beslut får äfven jag reservera mig.

Hvad ett Snille förliden Riksdag yttra-

de, det har ett Snille denna Riksdag factiskt bevisat: *att i Motionsväg är ingenting omöjligt.*

Domprosten Doct. *Heurlin:* Jag reserverar mig, mindre för det särskildta fall, som nu varit i fråga, än för de grunder Högv. Ståndet härvid följt, hvilka öppna vägen för framtida öfverflyttningar af Kyrkornas medel.

Härmed förenade sig Prof. Doct. *Bexell*, Doct. *Pettersson*, m. fl.

Doct. *Nibelius* förklarade, att han vidblef sin redan afgifna reservation.

§. 5.

Contractsprosten *Risberg* uppläste följande Anförande: Då Kongl. Majestät har täckts fästa ett Nådigt afseende på de underdåniga Ansökningar, ej mindre jag och de öfrige Riksdagsfullmägtige från Westerbotten, än Landshöfdingen Hr Grefve *Sparre* från Norrbotten, i djupaste underdånighet vågat göra för dessa Läns Invånare, till erhållande dels af någon eftergift å deras stora skuld till Staten, åsamkad genom erhållen Krono-undsättnings-spannemål under de svåra missväxter, som i fyra år efter hvarandra öfvergått dessa Län, dels af lindriga betalningsvilkor för den återstående skulden, och, till följe af dessa underdåniga Ansökningar, uti Nådig Skrifvelse till Rikets Högl. Ständer täckts föreslå och tillstyrka en eftergift af ⅓:del af ofvannämnde skuld, samt återsto-

dens återbetalande inom fyra år in natura Tunna mot Tunna, med vilkor af Socknemagaziners inrättande; — då Kongl. Maj:t, säger jag, täckts fästa ett Nådigt afseende på dessa våra underdåniga Ansökningar, så vågar jag äfven vördsammast och allerödmjukast anhålla, det Rikets Högl. Ständer täckas lika höggunstigt behjerta de norra Länens svåra och tryckande belägenhet samt bifalla hvad Kongl. Maj:t till deras förmon i Nåder tillstyrkt och föreslagit, eller, hvad önskligt vore och om möjligt är, ännu större förmoner.

Öfverflödigt anser jag det vara, att nu framställa den högst bedröfliga belägenhet, hvaruti de Norra Länen sig befinna; den är redan förut ofta beskrifven och beskrifningen är icke tillgjord, utan med förhållandet enlig. Äfven utan all beskrifning lärer hvar och en lätt kunna föreställa sig huru stort och allmänt eländet måste blifva efter fyra på hvarandra följande felslagna skördar. Äfven Rikets sydligare och bättre lottade Provinser skulle troligen icke kunnat uthärda ett så hårdt öde, och huru mycket mindre då det fattiga Norrland?

Hvar och en som känner Norrlänningens arbetsdrift och sparsamma lefnad, skall icke förebrå honom, att han utan verkligt behof vill falla Staten och det allmänna till last. Nej, heldre lider han i det yttersta, än han beklagar sin nöd och bönfaller om hjelp. Han har ofta måst öfverlefva svåra missväxter; jag vill t. ex. anföra åren 1812 och 1821,

då Grödan allmänt och nästan helt och hållet förstördes af köld och missgynnande väderlek; men har ej begärt den minsta eftergift på den skuld till Staten, hvaruti han då råkat. Nu är han dertill nödsakad, då han blifvit utblottad på allt och följaktligen saknar utvägar att till fullo betala sin skuld.

Utan eftergift af någon del af Läns-Invånarenas nu varande stora skuld till Staten, och derjemte lindriga betalnings-vilkor för återstoden, inser jag sannerligen icke hvarifrån fulla betalningen skall tagas. Många af Gäldenärerne lefva i ett utfattigt tillstånd; flere ligga i grafven, utan att hafva efterlemnat annat, än värnlösa barn, Församlingarne till försörjning. Om derföre någonsin skäl förefunnits, att till enskildas väl göra någon uppoffring af Statens medel, så måste det synnerligast vara nu, då fråga är att rädda olyckliga samhällslemmar från en hotande undergång.

Jemte förnyandet af min vördsammast gjorda anhållan om den möjligen största eftergift för desse olycklige Läns Invånare af deras skuld till Staten, samt de lindrigaste betalnings-vilkor för återstoden, vågar jag tillika ödmjukast anhålla, att detta mitt vördsammaste Anförande måtte få åtfölja Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition i ämnet till det Höglofl. Stats-Utskottet.

Remitterades till *Stats-Utskottet.*

§. 6.

Utdelades:

1:o Banco-Utskottets Betänkanden N:o 6—8;

2:o Lag- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkanden N:o 1, 2.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem

P. A. Sondén.

Den 28 April 1834.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

Justerades Protokollet för den 24 dennes. Vid §. 21 anförde

Biskopen m. m. Doct. *Lundblad:* Då det Högv. Ståndets Pastoral-Utskott har i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Remiss tillstyrkt, att Passionspredikningarne må kunna förflyttas från Söcknedagar till Söndagarne; så, och med all skyldig aktning för andras öfvertygelse, kan jag dock icke i allo dela denna åsigt. Hoby Församling, om hvilken nu egentligen är fråga, må på andragne, som jag vill tro, talande skäl erhålla den sökta dispensen, ehuru tider säkerligen varit, då

icke heller den funnit Kyrkolagens efterlefnad i förevarande fall besvärlig. Men då nu derutöfver tillstyrkes, att Consistorierna må få den rättigheten sig medgifven, att, efter locala omständigheters föranledande, lemna dylika dispenser, har, såsom mig synes, Högv. Utskottet, i sitt svar, öfverträdt de gränsor, hvilka den Nådiga remissen för dess åtgärder utstakat. Jag befarar ock, att i den mån man vunnit kännedom om en dylik åt Consistorierna öfverlåten rättighet, Consistorierna kunna, vare sig till följe af Lärares eller Åhörares maklighet, blifva öfverhopade af alltför många dispence-ansökningar, och att följden kunde blifva, om ej ett totalt afvikande från Kyrko-Lagens föreskrift, dock lätteligen den, att då i det ena Stiftet, i den ena Församlingen, Passionspredikningarne förrättades på Söcknedagar, desamma i det andra angränsande Stiftet, i den andra angränsande Församlingen hålles på Söndagar. Man invänder väl härvid, att Consistorierna skola tillse, att icke några stötande oformligheter må ega rum. Sådant är lätt sagdt, men ej lika lätt gjordt, der Lagens band en gång blifvit lossade. Och man invänder vidare: nöden har ingen lag; de äro så få, som inställa sig vid Passionspredikningar på Söcknedagar o. s. v. Må vara. Jag har, Gudi låf! ej alldeles samma erfarenhet. Men der förhållandet nu är det föregifna, är man då så säker derpå, att dessa predikningar, hållna på Söndagar, vare sig såsom Ottesångar eller såsom Aftonsångar, flitigare skola besökas? Pre-

ste-Ståndet begärde och Konungen biföll för ej så många år sedan, att Ottesångar i Städerna vissa årstider skulle utbytas emot Catechismi-förhör. Och snart upptäcktes, att man missräknat sig. Förhören besöktes af ännu färre, än Ottesångarne, hvilka ock derföre på några ställen redan blifvit återtagna. Och huru vet man nu, om icke följden af Passionspredikningarnes förflyttning till Söndagen skulle blifva enahanda? Under Fastlagstiden kan Presten åtminstone påräkna Skriftebarnen såsom åhörare. Och då dessa i allt fall åtminstone någongång under Söcknedagarne böra till förhör sammankallas, hvarföre icke då äfven till kyrkan och till afhörande af Passionspredikan? Ty skulle man vilja inskränka äfven Barnens undervisning endast till Söndagen, då, enligt supposition, 2:ne predikningar skola hållas, neml. en öfver någon del af Christi pinos Historia, och en öfver Söndagens Evangelium, fruktar jag, att man ej utan skäl skulle beskyllas för ett lättsinnigt slumpande med den religiösa undervisningen. Det ena med det andra stärker mig i den öfvertygelsen, att Kyrkolag och Handbok böra hållas i helgd såsom Lag, och icke skrufvas efter ett vexlande tidslynnes hugskott. Hvad förr funnits vara nyttigt och uppbyggligt, detsamma kan, sedan den andliga dufvenhetens och sömnaktighetens period upphört, än en gång blifva nyttigt och uppbyggligt. I det längsta må Presten troget stå på sin post och till och med äfventyra att tala för ett mindre antal åhörare, och

ställande till Gud och sitt samvete den frågan: *hvad lider natten?*, med tillförsigt hoppas, att Ljusets Fader, när Hans tid kommer, skall förmå att skingra mörkret och villorna, och väcka de andligen döde till nytt lif och ny verksamhet. Kortligen: Presten må förmana, lära, predika. I all sin vandel, såsom på predikstolen, lifvad af Christi anda, skall han icke så alldeles sakna åhörare. Men skulle då ändtligen befinnas, att de gamla beprövade, fordom så nyttige Lag-buden ej passade för en sednare tids menniskor, så må dock afvikelser ifrån desamma ej i otid göras, allraminst uppmuntras. Skulle, hvad tiden för Passionspredikningarne angår, ändring finnas nödig, må frågan derom till besvarande företagas, i sammanhang en gång med nya Kyrko-Lagförslagets granskning. Då slutligen Regeringsformen i 87 §. stadgar, att *Riksens Ständer ega gemensamt med Konungen makt att stifta allmän Civil,- Criminal- samt Kyrkolag och att sådan förut stiftad Lag förändra och upphäfva*, tror jag ej, att Högv. Ståndet på ett grundlagsenligt sätt kan, utan de öfrige respective Stånden äfven höras, besvara förevarande fråga.

I denna reservation instämde vice Talmannen, Biskopen m. m. Doct. *af Wingård* så vida, att han ansåg beslutet i afseende på frågan i allmänhet kunna hvila till dess den nya Kyrkolagen kommer under pröfning.

Biskopen m. m. Doct. *Lundblad* ansåg saken vara af vigt, och trodde åtminstone,

ehuru Ståndets beslut redan vore fattadt, att uttrycken i den underdåniga Skrifvelsen kunde och borde modifieras. Följden kunde annars blifva, att vissa Församlingar af samma skäl, med de nu åberopade, kunde begära inställandet äfven af Söndagsgudstjenster, åtminstone vissa tider på året, då deras bivistande förefölle dem olägligt.

§. 2.

Upplästes följande från *Höglofl. Ridderskapet och Adeln* ankomna Protokolls-Utdrag, af innehåll, att Kongl. Maj:ts Nådiga Svar, af den 19 dennes, uppå Rikets Ständers underdåniga Skrifvelse, angående Riksdagens förlängande, blifvit lagdt till Handlingarna; att *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets* Betänkande N:o 18, i anledning af förändrade stadganden, i afseende på Skeppsägares åliggande att förse sig med helfrihetsbref och Turkiska pass blifvit återremitteradt; till *Stats-Utskottet* remitterad Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående serskild vedergällning till Lag-Comiténs arbetande Ledamöter, efter nu mera fulländadt uppdrag, tillika med de i anledning deraf afgifne yttranden; till *Lag-Utskottet* Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse med öfverlemnande af Lag-Comiténs förslag till allmän Civil-Lag; jemte de i anledning deraf afgifne yttranden; till *Stats-Utskottet* Kongl. Maj:ts nådiga Proposition, angående f. d. Allmänna Magazins-Fonden samt betalningsvilkoren för erhållne spanmåls-understöd; *Be-*

villnings-Utskottets Betänkande N:o 4, i anledning af Friherre *J. W. Sprengtportens* och Herr *C. R. af Robsahms* motioner, om fastställande af en viss accis-afgift å Bränvin, som till Stockholm och Rikets större Städer införes, återremitteradt; till *Lag-Utskottet* remitteradt ett anförande af Herr *Strussenfeldt, Adolph Ludvig*, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse med öfverlemnande af Lag-Comiténs förslag till allmän Civil-Lag, jemte åtskillige i anledning deraf afgifne yttranden.

Lades till Handlingarna.

§. 3.

Af de från *Vällofl. Borgare-Ståndet* inkomna Protokolls-Utdrag, som nu upplästes, inhämtades att Ståndet återremitterat *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets* Utlåtande N:o 30, i anledning af väckt motion, att Förvaltningen af Sjöärenderna måtte upplösas och dess göromål till Kongl. Krigs-Collegium öfverflyttas; bifallit samma Utskotts Betänkande N:o 33, angående rättigheten för en Beväringsskyldig att annan duglig karl i sitt ställe sätta. Af *Lag-Utskottets* Betänkanden *återremitterat* N:o 25, öfver väckt motion om præscriptionstid för domfäste fordringar; N:o 28, öfver väckta motioner, angående skärpning af straffet för åverkan; *bifallit* N:o 26, öfver väckt motion om upphäfvande af förbudet, att föra foder från bole; N:o 27, öfver motion, dels om uppläsande vid hvarje Ting och en gång om året från Predikosto-

larne af Kongl. Förordningen den 28 Junii 1798, angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utsöknings-mål, samt af Kongl. Förordningen den 15 Januarii 1806, rörande behörig Domstol för klander emot räkning å borgade varor, dels ock att hänvisning till klander måtte å sådan räkning af Borgenären teknas; N:o 29, öfver motioner om nedsättning af räntan å penningelån; N:o 30, öfver motioner om inskränkning af det i nu gällande Lag föreskrifne antal Nämndemän; N:o 31, öfver motion om inskränkning af den nu varande tillåtelsen för ynglingar ibland Allmogen, att vid 18 års ålder ingå äktenskap, och N:o 32, öfver motion om förändrade föreskrifter rörande den undersökning, som bör föregå innan sjelfspillingar må begrafvas. Af *Stats-Utskottets* Utlåtanden återremitterades N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse om ytterligare Statsanslag för Arméens Pensions-Cassa, om dispositionen af accords-reglerings-anslaget och om beläningsrätt å accords-fondens obligationer; *bifölls* N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om upphörande af liggemånaders och begrafningshjelps beräkning vid tillträde af vissa högre Civila Embeten; lades till handlingarna N:o 59, i anledning af Rikets Ständers åren 1830 och 1832 församlade Revisorers till Rikets Ständer afgifna Berättelser om verkställd granskning af Riksgälds-Contoret, det derunder lydande General-Assistance-Contoret och Götha Canal Bolags- samt Malmö f. d. Discont-Verk.

Efter föredragning af *Constitutions-Utskottets* Memorial N:o 4, med uppgift å af samtlige Riks-Stånden godkände Grundlags-ändrings-förslag, blef samma Memorial remitteradt till *Expeditions-Utskottet* för att, på grund deraf, underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t uppsätta. Följande *Stats-Utskottets* Utlåtanden och Memorial återremitterades, neml. N:o 55, öfver den af Herr *P. N. Stjerncreutz* hos Ridderskapet och Adeln gjorde motion, angående utbekommande från Riksgälds-Contoret af en dess, enligt afgifven räkning å ved och brännkol till Landt-Marskalkens så kallade Soiréer vid sistledne Riksdag, ägande fordran; och N:o 56, angående en gratification åt Commissarien *D. Ek* för dess hafde befattning med reparationen och inredningen af Riksgälds-Contorets förra hus, som nu begagnas af ofrälse Riks-Stånden samt Rikets Ständers Utskott. Bifölls *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets* Betänkande N:o 36, i anledning af väckt motion, angående rättighet för de närmast landsvägen boende hemmansägare, att af derifrån mera aflägse boende njuta ersättning för oftare påkommande inqvartering af tågande trupper. Följande *Lag-Utskottets* Betänkanden *biföllos:* N:o 33, öfver väckt förslag till vissa föreskrifter i afseende på tiden, inom hvilken ransakning öfver häcktad person borde företagas m. m.; N:o 34, öfver motion, angående meddelande af föreskrifter å hvars ägor sjelfspillingar skola nedgrafvas; N:o 35, öfver motioner om rättighet att å Fidei-Commiss egendom

upptaga Lån, motsvarande en tredjedel af egendomsvärdet; och

N:o 36, i anledning af motion om utfärdande af en Lag, rörande utländsk Mans rätt att i Sverige sig nedsätta samt härstädes förvärfva naturalisation.

Lades till Handlingarna.

§. 4.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades att Hederv. *Bonde-Ståndet* återremitterat Stats-Utskottets Utlåtande N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition om lindring i vilkoren för begagnandet af det utaf Rikets Ständer, till återuppbyggande af Staden Borås, anslagne låne-understöd; vid föredragning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 4, med uppgift å af samtlige Riks-Stånden godkände Grundlagsändringsförslag, beslutit, det skulle Expeditions-Utskottet anmodas att uppsätta underd. Skrifvelser till Kongl. Maj:t angående de vid denna Riksdag afgjorde Grundlagsfrågor; vid föredragning af Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Utlåtande N:o 28, i anledning af väckt motion derom, att Arieplougs och Arfvidsjaurs Lappmarker måtte till Norrbottens Län förläggas, bifallit den del af Utlåtandet, som angår nämnde Lappmarker, men afslagit sednare delen, rörande underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t i afseende å beredandet af lämpligare administrativ- och Kameral-indelning i Riket; remitterat till Stats-Utskottet

1:o Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition, angående f. d. Allm. Magazinsfonden samt betalningsvilkoren för erhållne spanmålsunderstöd, och 2:o ett af Riksdagsfullmägtige från Blekinge Län ingifvet anförande, i anledning af Kongl. Maj:ts till Stats-Utskottet remitterade Nåd. Proposition, angående jemkning uti Båtsmanshållet i samma Län; bifallit Stats Utskottets Betänkanden N:o 55, öfver den af Hr *Stjerncreutz, Peter Niclas,* hos Ridderskapet och Adeln gjorda motion, angående utbekommande ifrån Riksgälds-Contoret af en dess, enligt afgifven räkning å ved och brännkol till Landtmarskalkens så kallade soiréer vid sistl. Riksdag, ägande fordran; N:o 56, angående en gratification åt Commissarien *D. Ek,* för dess hafde befattning med reparationen och inredningen af Riksgälds-Contorets förra hus, som nu begagnas af de ofrälse Riks-Stånden samt Rikets Ständers Utskott; N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Skrifvelse, om ytterligare Statsanslag för Arméens Pensions-Cassa, om dispositionen af Accordsregleringsanslaget och om beläningsrätt å accordsfondens obligationer; samt N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition, om upphörande af Liggemånaders och Begrafningshjelps beräkning vid tillträde af vissa högre civila ämbeten; vid föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande, i anledning af de åren 1830 och 1832 församlade Rikets Ständers Revisorers till Rikets Ständer afgifna Berättelser om verkställd granskning af Riksgälds-Contoret, det derunder lydande Gene-

ral-Assistance-Contoret och Götha Canal-Bolags samt Malmö f. d. Discontverk, ansett någon åtgärd i afseende derpå icke erforderlig; bifallit Lag-Utskottets Betänkanden N:o 30, öfver Riksdagsfullmägtige *Per Jonssons* från Öland och *Per Henrikssons* från Norrbottens Län motioner om inskränkning af det i nu gällande Lag föreskrifne antal Nämndemän; N:o 31, öfver Riksdagsfullmägtigen från Westerbottens Län *Anders Normarks* motion, om inskränkning af den nu varande tillåtelsen för ynglingar bland allmogen att vid 18 års ålder ingå äktenskap; samt N:o 32, öfver Riksdagsfullmägtigen *Johan Erikssons* från Stora Kopparbergs Län motion, om förändrade föreskrifter rörande den undersökning, som bör föregå, innan sjelfspillingar må begrafvas; remitterat till Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottet ett af *Anders Danielsson* från Elfsborgs Län inlemnadt Anförande, i anledning af Hr *Justelii* hos Borgare-Ståndet väckta och till nämnda Utskott remitterade motion i fråga om Gårdfarihandeln; bifallit Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 34, i anledning af väckt motion derom, att de 124 tunnor spanmål, som, under benämning af Domkyrkotunnor nu årligen gå ifrån Hernösands Stift till Upsala Domkyrka, hädanefter må tillfalla Hernösands kyrka; bifallit Lag-Utskottets Betänkanden N:o 34, öfver Riksdagsfullmägtigen från Stockholms Län *Nils Insulins* motion, angående meddelande af föreskrift å hvars

ägor

ägor sjelfspillingar skola nedgräfvas; N:o 35, öfver Hr Grefve *Otto Aug. Cronhjelms* samt Hr *Wilh. Fred. Dalmans* motioner, om rättighet att å Fideicommiss-egendom upptaga lån, motsvarande en tredjedel af egendomsvärdet; samt N:o 36, i anledning af Hr Frih. *Ludv. Boijes* motion, om utfärdande af en Lag, rörande utländsk mans rätt att i Sverige sig nedsätta samt härstädes förvärfva naturalisation; remitterat till Stats-Utskottet särskilda Anföranden af *Sven Jonsson* från Herjeådalen, *Lars Gezelius* och *Anders Olsson* från Stora Kopparbergs Län samt *Anders Danielsson* från Elfsborgs Län, i anledning af Kongl. Maj:ts till samma Utskott remitterade Nåd. Proposition, angående betalningsvilkoren för erhållen undsättningsspanmål m. m.; öfverlemnat till Stats-Utskottet ett af *O. Lindbeck* från Hallands Län inlemnadt anförande i den till samma Utskott återremitterade fråga, om afskrifning och lindring i betalningsvilkoren för det staden Borås beviljade lån; remitterat till Stats-Utskottet ett anförande af *Anders Johansson* och *Anders Larsson* från Upsala Län, i anledning af Kongl. Maj:ts till samma Utskott remitterade proposition N:o 48, angående åtskilliga omständigheter, i afseende på levereringen och förvaltningen af Kronans spanmålsräntor.

Lades till Handlingarna.

Vid föredragning af Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 36, i an-

ledning af väckt motion angående rättighet för de närmast landsvägen boende Hemmansägare att af de derifrån mera aflägse njuta ersättning för oftare påkommande inqvartering af tågande trupper, hade samma Stånd funnit för godt att uppskjuta med handläggning vid detta Betänkande, intilldess ifrån Stats-Utskottet inkommit Utlåtande öfver en till detta Utskott den 15 sistl. Mars remitterad motion af *Nils Persson* från Södermanlands Län, om till visst belopp föreslagen ersättning af Passevolancemedlen för tågande truppers inqvartering, och genom Protokolls-Utdrag inbjudit Med-Stånden att i detta beslut sig förena.

Skulle, vid föredragningen af det omförmälda Betänkande, tagas i öfvervägande.

§. 5.

Föredrogos och lades på bordet:

Lag-Utskottets Betänkanden

N:o 38, öfver Prosten Doct. *A. G. Elfströms* motion, att de i Kongl. Kungörelsen den 27 Aug 1823 meddelade föreskrifter angående vederbörandes åliggande att till Presterskapet aflemna förteckningar uppå personer, dömde eller ställde under framtiden för gröfre brott, äfven måtte till mindre brottmål utsträckas;

N:o 39, i anledning af Prosten Doctor *A. G. Elfströms* motion, om skyldighet för Båtsman att, när de från commendering till

hemorten återvända, vara försedde med prestbevis;

N:o 40, öfver Prosten *L. G. Mittags* motion, om meddelande af föreskrift, att äktenskap bör inom viss tid efter skedd lysning tredje gången genom vigsel fullbordas, eller ock fästningen varda upplöst;

N:o 41, öfver Professoren Doct. *E. C. Grenanders* motion, om förändrade föreskrifter i afseende å Kungörelsers publicerande i Kyrkorna;

N:o 42, öfver motioner, med förslag till ändring i nu gällande lag angående behandlingen af frågor om oenighet makar emellan;

Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkanden

N:o 37, i anledning af väckta motioner ej mindre om bestämda föreskrifter för befordringar inom Postverket, än ock om behofvet af en ny Postordning och Instruction för Postinspectorer och Postförvaltare samt af nytt löningssätt för desse tjenstemän;

N:o 38, i anledning af väckt motion, om upphörande af Kronofisket vid Elfkarleby;

N:o 39, i anledning af väckt fråga, om Jemtlands återförläggande under Westernorrlands Län;

N:o 40, i anledning af väckt motion, om städernas befrielse ifrån inqvartering vid Recrut- och Remont-möten;

N:o 41, i anledning af väckt motion, om åtskilliga förändringar i Jude-Reglementet;

N:o 42, i anledning af väckt fråga om Artillerihästars begagnande i stället för Kronoskjuts, till forsling af Kronans spanmåls- och mjölförråd för vissa Garnisonsorters behof;

N:o 43, i anledning af väckt motion, att jord- och strandägares rätt till hafsfiske måtte uti den under utarbetning varande nya Fiskeristadgan blifva bibehållen;

N:o 44, i anledning af väckt fråga om utsättande af belöning för författandet af en ny Cateches för menige man;

N:o 45, i anledning af väckt fråga om uttryckligt stadgande derom, att mäldägare ej må anses pligtig att till mjölnares biträde hålla folk vid qvarnen under förmalningstiden;

N:o 46, i anledning af väckt fråga om utfärdande af Författning med förbud emot Monopoliers stiftande till menigheters förfång.

§. 6.

Vice Talmannen m. m. Biskopen Doct. *af Wingård* begärde ordet och anförde: I en Tidning har man uppgifvit, att Banco-Utskottets Betänkanden om Realisationen och dermed i gemenskap stående ämnen redan d. 24 dennes blifvit hos Högv. Ståndet bordlagda, under insinuation, hvilken äfven i en annan Tidning blifvit framkastad, att man ville skynda med dessa frågors afgörande,

innan opinionen om desamma utom Riks-Stånden hunnit yttra sig. Då detta ej öfverensstämmer med verkliga förhållandet, torde den falska uppgiften fordra ett berigtigande. Den 24 April ankommo endast de så kallade Cansli-exemplaren af dessa Betänkanden, och Ståndet ansåg dem icke böra föredragas och bordläggas, innan de blifvit till Ledamöterna utdelade. Detta skedde den 25, då äfven dessa Betänkanden bordlades för första gången.

H. H. Ärkebiskopen och Talmannen, som erinrade, att förhållandet varit enligt hvad Vice Talmannen nu uppgifvit, meddelade upplysningsvis den underrättelse, att misstanken om något brådskande med dessa vigtiga frågors afgörande vore fullkomligt ogrundad, helst som under talmans-conferencen i går samtlige der närvarande Ledamöter af Stånden hade med H. Exc. Landtmarskalken och Talmännen enhälligt instämt deruti, att Stånden borde i detta afseende taga sig nödigt rådrum och icke förr än i nästa vecka handlägga dessa Betänkanden, hvilket H. H. Ärkebiskopen och Talmannen äfven nu ville åt Ståndet hemställa.

Ståndet förklarade deröfver sitt bifall och ansåg nödigt, att dessa Betänkanden icke till öfverläggning förekommo förr än vid första Plenum i nästa vecka.

Prosten *Mittag:* Det är sant, att ett misstag blifvit begånget i Tidningarna; men

när detta här blifvit anmäldt, följer rättelsen af sig sjelf, utan någon åtgärd af Ståndet. Skulle man nu i officiel väg meddela en sådan, så måste man framdeles, i lika fall, underkasta sig samma besvär.

Vice Talmannen m. m. Biskopen Doct. *af Wingård:* Jag skulle gilla Prosten *Mittogs* åsigt, om det gälde en Riksdagsman enskildt; men nu rör det hela Ståndet, och bör derföre i Ståndets namn rättas.

Contractsprosten *Hallström* ansåg misstaget bäst rättadt derigenom, att man ej skyndade med afgörandet af ifrågavarande Betänkanden, såsom Ståndet nu beslutat.

Prof. m. m. Doct. *Bexell* upplyste, att han redan före Plenum hade särskildt anmodat Secreteraren att meddela Tidningen en sådan rättelse, den enda åtgärd, som han för sin del ansåg behöflig.

På derom framställd Proposition beslöts, att Secreteraren skulle med det första till Tidningsredactionen meddela den föreslagna rättelsen.

Vid förnyad föredragning af Banco-Utskottets Betänkanden N:o 6, 7, 8, beslöts enhälligt, att de skulle för andra gången bordläggas.

§. 7.

Föredrogs Stats-Utskottets den 21 och 24 bordlagda Utlåtande N:o 54, angående beräkning af Statsverkets inkomster.

Ståndet beslöt, att punktvis genomgå detta Utlåtande med dertill hörande Bilagor och tills vidare endast afgöra, huruvida anmärkningarne mot något visst moment böra föranleda återremiss eller icke.

Vid 1:sta mom. *Ordinarie-räntan*, anförde

Contractsprosten *Hallström:* Jag kan vid denna punkt icke helt och hållet undertrycka en anmärkning. Den beträffar det anomala förfarande, som Utskottet iakttagit vid beräkningen af den Ordinarie räntan, deraf den del, som är Kronan immediate *behållen*, finnes upptagen, efter de föregående 10 årens medelpris, men den *indelta* deremot vida under dess verkliga belopp för samma tid eller ungefärligen blott till $\frac{2}{3}$ af hvad den under senaste år utgjort. Jag erkänner och vet, att denna beräkning alls icke i ringaste mån inverkar på Statsverkets inkomst eller brist; men icke desto mindre måste jag för min del ogilla både den skarpt framstående inconsequensen och det på inga grunder fotade värderingsförslaget. Det missleder, hvilket jag i synnerhet får anmärka, allmänna omdömet öfver beloppet af de förmåner eller värdet af de indelningar, som äro vissa personer, stater och inrättningar beviljade, och kan ur detta afseende ingalunda anses likgiltigt. Utan tvifvel hade här, som annorstädes, det sanna, verkliga, beloppet bort läggas öppet i dagen.

Häruti instämde Prof. m. m. Doct. *Bexell.*

Domprosten Doct. *Heurlin:* Prosten *Hallström* har sjelf medgifvit, att beräkningen af den indelta Ordinarieräntan icke inverkar på Statsverkets egentliga inkomster eller utgifter. Samma beräkningsgrund har under flera på hvarandra följande Statsregleringar blifvit följd, och jag inser icke någon synnerlig nytta att nu förändra densamma.

Contractsprosten *Hallström:* Jag har redan erkänt, att det högre eller lägre värdet å de indelta räntorna alldeles icke inverkar på den öfriga Statsregleringen. Men jag kan dock derföre ej godkänna, att de utföras till ett origtigt Calculationspris, som motsäges af den Betänkandet åtföljande Tabell, och då det sålunda, på sanningens bekostnad, vill göra sig gällande, endast tjenar att öfver det ämne, som borde upplysas, sprida förvillelse.

Contractsprosten *P. G. Svedelius:* Den indelta Ordinarieräntan så väl som Kronotiondespannemålen, hvilken i Skåne betalas efter Kronovärdi med 36 skill. tunnan, är i öfrigt beräknad efter fem gånger detta värde till 3 R:dr 36 skill. för hvarje tunna spannemål. Denna beräkning är, enligt hvad Prosten *Hallström* rätteligen anmärkt, så vida missledande, som den alltför lågt uppskattar dessa af jordbruket utgående natura-prestationer. Vid uträkningen af Statsverkets inkomster hade ock utan svårighet spannemålsvärdet kunnat utföras i likhet med det som blifvit åsatt den Kronan behållna Ordinarieränta och Tiondespannemål; men då fördelningen af ett så-

lunda förhöjdt spannemålsvärde på de åtskilliga Stater, som tillgodonjuta oftanämnda räntor, ansågs medföra åtskilliga svårigheter för den Afdelning af Stats-Utskottet, som har sig uppdragen beräkningen af Stats-utgifterne, och Statsverket hvarken hade fördel eller skada af en sådan förändring, så ville H. Utskottet låta bero vid den uträkning, som förenämnde Afdelning godkänt.

Prosten *Åstrand:* Jag ser ej, hvartill återremiss här skulle tjena. Allt är upplyst i tabellen, och hade framställningen varit gjord för att missleda, så hade ej tabellen varit med.

Domprosten Doct. *Heurlin:* De indelta räntorna äro anslagna dels till lön åt Ämbets- och Tjenstemän, hvilka sjelfve uppbära dem, dels ingå de till särskilda verk och inrättningar, och förekomma nästan på alla Utgiftstitlar. Med förändrad beräkningsgrund måste icke blott Inkomsten förändras, utan Utgifterna efter samma förhållande på alla Titlar jemväl förändras. Härigenom förorsakas väl icke Stats-Utskottet något synnerligt besvär, men desto mera dess biträdande Kamererare, som till en del måste omarbeta den redan från Afdelningen till Utskottets plenum aflemnade Utgifts-Staten, der öfver allt både parti- och totalsummor måste ändras och rättas, och jag förmår icke inse, att någon häremot svarande fördel vinnes.

Contractsprosten *Hallström:* Kongl. Stats-Contoret, som i sitt förslag upptagit den Or-

dinarie indelta räntan till en rund Summa af 1,400,000 R:dr, har icke hyst samma omtanka för Dess underordnade Tjenstemän, som den värde Ledamot, hvilken nyss i Deras ökade besvär velat finna ett stöd för den låga beräkningen. Mycket torde derföre denna consideration icke böra gälla. I öfrigt är i och genom det erkännande, att Kronovärdiet blott blifvit fyrdubbladt, det bästa bevis lemnadt på felaktigheten af den låga beräkningen. Ty, för att ådagalägga detta i det klaraste exempel, hemtadt från Räntans betydligaste artikel, så är hvarje Tunna Spannemål, derå Kronovärdiet är 36 skill., här beräknad till endast 3 R:dr, ehuru den annars af Utskottet upptages till 5. Det har ock tillförene blifvit yrkadt, att kronovärdiet borde fem- eller sex-dubblas, för att i calculen komma det sanna förhållandet så nära som möjligt.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Anmärkningen om Spanmålspriset vore fullkomligt rigtig, om indelta räntorna utgjordes blott af spanmål; men nu ingår deruti en mängd, ända till 30 à 40 särskilda persedlar, och i vissa provinser utgör spanmål en ringa del af räntan, t. ex. uti Kronobergs Län, der endast 1½ tunna deruti ingår.

Ståndet ansåg dessa anmärkningar ej böra föranleda till återremiss.

9:de mom. *Tionde- och Hammarskattsjern.*

Bil. B. Utlåtande, i anledning af väckt

fråga om ny hammarskatts-taxering af jernbruken inom Småland.

Contractsprosten *Hallström* anförde: Då Utskottet medgifvit, att det förhållande möjligen kan äga rum, som Motionären omförmält, och jemväl antydt det vara ett måhända allmännare missbruk, hade jag väntat att en undersökning derom skulle tillstyrkas, på det icke Kronan skulle framgent lida i sin lagliga rätt. En partiel rättelse, i hänseende till uppgifna underslef, synes mig icke otjenlig, äfven såsom varnagel för andra.

Contractsprosten *Nordin:* Motionärens nit för Statens bästa synes här vara partiskt. Hvarföre hedras endast Småländska jernbruken med hans anmärkning? Hans blotta "*förmodan*" af underslef synes vara svagt skäl för undersökning. Vill man hafva undersökning om Jernbrukens Ränta och Taxering, må den sträcka sig till alla Provinser. Partiela undersökningar äro onödiga, i synnerhet om de tillställas utan minsta anledning. Betänkandet må derföre bifallas.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Utskottet har afstyrkt bifall till motionen, icke af det enda skälet, att partiela regleringar i dylika afseenden icke blifva ändamålsenliga och tilläfventyrs ingripa i ägande rätten, utan äfven derföre, att dylika frågor som den förevarande bero på vederbörande Auctoriteters handläggning; och det är deras fel om några Bruk i Småland eller andra orter smida

jern till större belopp, än det hvartill de äro privilegierade och för hvilket de erlägga skatt.

Ståndet ansåg dessa anmärkningar ej böra föranleda återremiss.

Doct. *Björkman:* Vid 9:de mom. förefaller det mig besynnerligt, att Utskottet åberopat det fallna jernpriset, men föreslagit en nedsättning af värdet endast från 16 R:dr till 15 $\frac{2}{3}$ R:dr Sk:℔, således endast en plåts nedsättning.

Domprosten Doct. *Heurlin* upplyste, att i denna generela calcul äfven inberäknas Dannemorajernet, som betalas vida högre.

Contractsprosten *P. G. Svedelius* instämde häri, med tillägg, att på Afdelningen uträkningen skett efter 15 R:dr Sk℔, men att förhöjningen kommer af de 250 Sk℔ Roslagsjern, för hvilket Staten bekommit ända till 30 R:dr Skeppundet.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Räkenskaper visa ock, att inkomsten af detta jern stigit vida öfver den beräknade.

10:de mom. *Aluntionden.*

Bil. D. Utlåtande, i anledning af väckt motion, om nedsättning uti afgifterne å Svenska Alun-tillverkningen i allmänhet.

Contractsprosten *Hallström:* Det under Litt. A. bilagde Utlåtande har med förevarande, hvad ämnena beträffar, en omisskännelig likhet. Der var fråga om nedsättning

af Tionde-afgiften för Tackjernstillverkningen inom åtskilliga Bergslager: här om nedsättning i samma afgift å Svenska Alun-tillverkningen i allmänhet. Men Högl. Utskottet har i dessa bägge nog likartade mål icke iakttagit samma förfarande. Ty då den begärda nedsättningen i Tionde-tackjernet lemnas utan afseende, emedan behofvet deraf ej ännu är genom vederbörande Embetsverks och Auctoriteters försorg tillförlitligen utredt och styrkt, så anses deremot en lindring uti den Alunverken åliggande 10:deskatt vara påkallad, så att en underdånig framställning derom må till Kongl. Maj:t göras, änskönt inga Auctoriteter eller Embetsverk sig härutinnan utlåtit. Jag finner svårt, att antaga, att blott på en enskild Motionairs framställning ett sundt och säkert omdöme, rörande den Svenska Alun-tillverkningen i allmänhet och dess betryckta tillstånd för det närvarande, låter sig grunda, och skulle tro, att innan målet blifvit, lika som det förut nämnda, behörigen och närmare utredt, Rikets Ständer sig icke kunna eller böra dermed befatta.

Häruti instämde Contractsprosten *Ahlqvist.*

Contractsprosten *P. G. Svedelius:* Samma anmärkningar hafva förekommit i Afdelningen, och man ansåg betänkligt att bevilja nedsättning i anledning af conjuncturer, emedan dessa ofta kunna förändras; men så många bevekande omständigheter blefvo anförda för den supposition, att Alun-tillverkningen

icke vidare kunde påräkna någon förmånlig afsättning, i synnerhet som det upplystes, att den utomlands betydligen tilltagit, att en nedsättning af skatten derå ansågs af Utskottet böra tillstyrkas.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Jag tviflar, om förhållandet här är lika utredt som vid Utlåtandet *A.* Motionären har bifogat en calcul, som visar, med hvilka afgifter Alun-tillverkningen är belastad, och det säges dessutom i Utlåtandet, att de af Motionären uppgifne förhållanden inom Utskottet ytterligare blifvit bestyrkte. För öfrigt har Utskottet ej ovillkorligen föreslagit någon bestämd nedsättning af de samma näring ålagde utskylder, utan blott tillstyrkt, att till Kongl. Maj:t må i underdånighet öfverlemnas att för så lång tid, som sådan svår conjunctur för Alun-afsättningen fortfar och lindring i Alun-tionden finnes för tillverkningens uppehållande nödig, i Nåder pröfva, om någon större eller mindre del af tionden må för ett eller flera år eftergifvas. Detta är upplysningsvis meddeladt, utan att jag vill bestrida återremiss.

Prosten *Åstrand:* Jag vill ej bestrida återremiss, men tror dock, att Utskottets Betänkande i denna del bör bifallas. Kongl. Maj:t är härigenom oförhindrad att bevilja nedsättning, efter förefallande behof. Det vore illa, om Alunbruken skulle gå under och en mängd arbetare förlora sin förtjenst samt betunga fattigvården. När det öfverlemnas åt

Kongl. Maj:t att besluta i denna sak efter omständigheterna, har man nog afsett både det allmänna och det enskilda interesset.

Contractsprosten *Hallström:* Jag känner icke de upplysningar, som i detta ämne blifvit Utskottet meddelade; men, hvilka de än må hafva varit, ogerna ingår jag på nedsättning af en ordinarie Grundskatt, och tror mig icke ens böra förorda densamma, förrän vederbörande Verk och Auctoriteter blifvit hörda. I de Femårsberättelser, som af Konungens Resp. Befallningshafvande blifvit afgifne och inom detta Stånd utdelade, finnes ingen anmälan om den bekymmersamma ställning, hvari de Svenska Alunverken skola vara försatta. Denna klagan är höjd af en *enda* Motionair, å hvars framställning tillräckligt afseende synes mig vara gjordt, genom Alun-tiondens vid Lofvers Bruk nedsättning till $\frac{1}{3}$ af hvad den utgjort, eller från hvar 10:de till hvar 30:de Tunna.

Prosten *Åstrand:* I tillstyrkandet om Lofvers Bruk har Utskottet stödt sig på ostridiga rättsgrunder; i förslaget om Aluntionden i allmänhet är åter fråga endast om de åtgärder, som af närvarande conjunctur för Alunverken påkallas.

Biskopen m. m. Doct. *Hedrén:* Jag ville gerna biträda tillstyrkandet af en lindring för Aluntillverkarne, men anser betänkligt att vid grundräntor öfverlemna afgörandet åt Kongl. Maj:t, hvilket lätt kan förorsaka klan-

der antingen af Ständernas Revisorer eller af de skattskyldige. Då Riksens Ständer i denna fråga hafva rätt att besluta, hade Stats-Utskottet hellre bort tillstyrka en lindring; det är olämpligt att besvära Regeringen med sådant, hvilket ofta föranleder både omvägar och tvister.

Prosten *Åstrand:* Det är dock möjligt, att innan nästa Riksdag conjuncturerna för Alunverken förbättras. Om Ständerna nu rakt borttoge, eller bestämdt nedsatte Aluntionden, så skulle lindringen ända till nästa Riksdag fortfara, äfven om conjuncturerna för Alunafsättningen förbättrades; och detta vore en på Statsverkets och öfrige skattdragandes bekostnad alltför utsträckt välvilja mot Alunverken; men Kongl. Maj:t kan, om Utskottets förslag bifalles, bevilja nedsättningen till så lång tid som behöfves, och låta den sedermera upphöra.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Om Aluntillverkningen upphör, så skall äfven denna grundränta, som likväl snarare bör kallas bevillning, på ett naturligt sätt upphöra.

Ståndet ansåg dessa anmärkningar ej böra föranleda återremiss.

12:te mom. *Mantalspenningarne.*

Bil. E. Utlåtande angående femtonårige personers befriande ifrån Mantalspenningars erläggande.

Domprosten Doct. *Holmström* anförde: Emot Högl. Stats-Utskottets förslag, att Mantals-

talspenningar först vid fyllda 17 års ålder hädanefter skola komma att erläggas, beder jag att få framställa några vördsamma erinringar.

Det enda skäl, som i Bil. Litt. E. för detta förslag blifvit åberopadt, är Analogien med den så kallade Capitations-afgiften. Häremot må tillåtas invända, att sistnämnde afgift är en *Bevillning*, hvars utgörande det berott af Rikets Ständer ensamt att framflytta till en ålder, som kunde anses böra vidkännas ett, i mon af ökad arbetsförmåga, ökadt deltagande i allmänna skattebördor; mantalspenningarne åter äro en Statens *Ordinarie Inkomst*, hvilken, enligt vår Grundlag, icke får rubbas utan begge Statsmakternas gemensamma bifall, — en afgift, föga känbar genom sin ringhet och genom urminnes vana buren utan obehag. Betraktas frågan utur en Stats-ekonomisk synpunkt, torde det vara klart, att nedsättning af en Ordinarie Inkomst-Titel icke kan eller bör af Kongl. Maj:t bifallas, utan det vilkor, att full ersättning derföre genom *särskildt* årligt anslag å Riks-Staten af Rikets Ständer anvisas. Med sådant vilkor beviljades i Nåder Saltpeter-Gärdens upphäfvande vid sistl. Riksdag. 24,000 R:dr måste således ersättas genom förhöjning af någon Titel å Allmänna Bevillningen, och jag hemställer, huruvida en sådan förhöjning må blifva för Allmogen, till hvars förmon den ifrågavarande nedsättningen förmodligen syftar, mindre vidrig derigenom, att med

ena handen gifves hvad med den andra återtages. Mig synes det i allt fall vara föga välbetänkt, knappast värdigt Rikets Representanter, att vid en Riksdag, der tvifvelsutan flera, af Kongl. Maj:t för Fäderneslandets nytta och behof äskade, Anslag komma att för bristande tillgångar förvägras, begära en ytterligare förminskning af Statens, förut otillräckliga, Ordinaira Inkomster.

Men äfven ur en annan och högre synpunkt dristar jag anse Höglofl. Stats-Utskottets förslag ganska betänkligt. Min egen erfarenhet och vitsord af dem, som häråt egnat uppmärksamhet, har öfvertygat mig om den sanningen, att inträdet, som man säger, *i Mantal* vid 15 års ålder är en ej så obetydlig uppmaning för Föräldrar och Uppfostrare bland den Arbetande Classen att tidigt inöfva den uppväxande Ungdomen till arbetsduglighet och kraft, så att den vid nämnda ålder må kunna, såsom det heter, åtminstone göra skäl för sina Mantalspenningar. I en tid, då Bränvins-yrans förhärjningar af Nationens både physiska och moraliska kraft högt påkalla allvarlig motvigt, torde intet hjelpmedel deremot, vore det än så aflägset, böra anses öfverflödigt eller alltför ringa. Det, som ej verkar *allestädes* och *allt*, verkar dock *flerestädes* och *något*. Borttagas må det då ej, så vida man verkligen vill uppbygga, icke nedrifva eller förkasta allt, som hittills befunnits nyttigt och ändamålsenligt. Väl har jag hört invändas att förderfvet redan hunnit så långt, att den upp-

växande Generationen sällan uppnår ynglingsåldern förr än vid 17, ja 18 år; men för mitt fosterlands heder och lycka, dristar jag tvifla att detta förhållande ännu är *allmänt*. Ännu finnas landsorter der Bondgossen vid 14 års ålder förmår att sköta sin plog och vid 15 år mottages till dagsverke i Herregården. Är ock förhållandet beklagligen mångenstädes annorlunda, så hemställer jag, om det icke må anses för fosterlandsvännens pligt att snarare söka förbättra det sednare, än försämra det förra genom ovis eftergift. Brinnande är åtminstone min önskan, att Sveriges Ständer alltid måtte finna det vara för tidigt att genom ett allmänt beslut likasom sanctionera en allmän förnedring. Det må vara nog, det steg mot detta låga mål, som vid föregående Riksdagar är gjordt genom Capitations-skattens framflyttning till 17 års ålder; må den uråldriga Mantalsskatten från 15 år få fortfara såsom en påminnelse för Allmogens ungdom, att redan från sin religieusa Confirmation, iklädd en högre ansvarighet för sina handlingar inför Gud och Samhället, inträda i uppfyllandet äfven af den vigtiga pligt att verka och gagna i Samhällets productiva yrken!

Jag anhåller att dessa skäl måtte tagas i ytterligare skärskådande af Högl. Utskottet, till hvilket jag förmodar att detta Betänkande i allt fall kommer att återremitteras; och utbeder mig blott ännu slutligen att få tillägga något rörande sjelfva beräkningen af Mantalsskatten. Utskottet har, med afseende på folkmängdens tillväxt, och efter det före-

slagna afdraget af 24,000 R:dr, hvartill Mantalsafgiften mellan 15 och 17 år uppgått år 1831, beräknat Mantalspenningarne till 285,000 R:dr. Härvid erinrar jag först, att nämnda afdrag, i fall det, emot hvad jag haft äran yttra, skulle komma att ega rum, torde böra beräknas något säkrare och noggrannare, än efter beloppet för ett enda år, hvarigenom en ej obetydlig missräkning kan uppkomma. Dernäst må det anmärkas, att Folkmängdens tillväxt för alla år väl icke bör anses så säker, att bristen af 4 à 5,000 R:dr i Mantalspenningar derigenom för hvarje år fylles. Medelbeloppet af nämnda Inkomst-Titel för 10 år är 303,457 R:dr, och när 24,000 R:dr derifrån subtraheras, återstå endast 279,457 R:dr Mig synes det vådligt att beräkna Statens Inkomster så högt, att Statsbrist derigenom kan uppstå, och jag yrkar derföre vördsamt, i händelse det af mig ogillade afdragsförslaget vidhålles, att Mantalspenningarne icke må på förslag upptagas till mer, än högst 280,000 R:dr.

Häruti instämde vice Talmannen m. m. Biskop *af Wingård*, Biskopen Doct. *Faxe*, Professorn Doct. *Engeström*, Doct. *Grevillius* och Prosten *Mittag*.

Contractsprosten *Ahlqvist*, som förenade sig med Domprosten *Holmström*, tillade, att en qvinna vid 15, 16 års ålder ej sällan är husmor, hvadan det vore orimligt, att hon ej skulle erlägga mantalspenningar; om man åsyftade en lindring för allmogen, kunde

den lämpligare gifvas vid Capitations-bevillningen.

Professorn Doct. *Hasselrot:* Redan inom Afdelningen har jag trott, att Motionen borde bifallas. Allmogens barn äro vid 15 års ålder vanligen klenväxta och hafva svårt att tjena, helst som de då merendels beredas till sin första Nattvardsgång. Det är svårt för föräldrarne att både försörja dem och skatta för dem. Ståndspersoners barn begagna vid samma ålder merendels undervisningen vid de offentliga Läroverken och blifva derigenom befriade ej allena från mantalspenningar utan ock från Capitationsafgift. — I afseende på Frih. *Tersmedens* Reservation torde jag framdeles få yttra mig.

Häruti instämde Doct. *Hvasser* och Fältprosten *Bjurstén.*

Contractsprosten *P. G. Svedelius:* De motiver, som inverkade på Högl. Stats-Utskottets beslut att framflytta tiden för mantalspenningarnes erläggande, voro visserligen både flera och vigtigare än det enda, som uti Betänkandet blifvit upptaget; och får jag i anledning af hvad Domprosten *Holmström* anfört korteligen upptaga några ibland dem. Vid den ifrågasatta åldern emellan 15 och 17 år är ungdomens arbetsförmåga sällan nog utvecklad för att skäligen kunna tagas i beräkning för personel beskattning. En yngling vid denna ålder kan svårligen förtjena sitt eget uppehälle, än mindre något öfverskott åt Staten. Härtill kommer den ännu

vigtigare omständigheten, att han vid denna tid måste gå i den så kallade nattvardsskolan det ena och stundom båda åren, hvarigenom han är förhindrad att antaga tjenst och derigenom undgå att ligga meddellösa föräldrar till last. Jag skulle tro att denna religionsundervisning förtjente samma afseende som annan offentlig undervisning, hvilken frikallar ungdomen från mantalspenningars erläggande; och då det Högv. Ståndet för sina söner vanligen njuter sådan skattefrihet icke blott under dessa utan ännu flera år, så synes mig billigheten fordra att äfven bereda någon lindring i denna afgift åt den medellösare arbetsklassen, som skulle vinna mest genom den föreslagna tidsförändring för mantalspenningarnes erläggande. Jag har ock ansett denna skattelindring så mycket hellre kunna mötas af detta Högv. Stånds bifall, då redan förut inom detta rum många röster höjt sig till behjertande af den skattdragande allmogens betryck, och jag för närvarande icke ser någon annan utväg att gå dessa önskningar till mötes. Gerning är alltid kraftigare än ord. För öfrigt skulle genom den införda liktidigheten i mantals- och skyddsafgiftens erläggande Skattskrifvarens göromål förenklas och tvänne columner i Mantalslängden besparas för möjligen nya bevillningsanteckningar. I afseende på beräkningen af det uti Inkomstbetänkandet föreslagna afdraget får jag upplysa, att Utskottet icke kunnat för de tvänne åren bestämma detta afdrag annorlunda än i förening med ett tredje år,

Af Kammar-Collegium har nemligen ingen bestämdare uppgift kunnat meddelas, än den som omfattade beloppet af mantalspenningarne ifrån och med 15 till 18 år, och då man af den sålunda uppgifna summan afdragit $\frac{1}{3}$, så har man kommit till det sannolikt rätta beloppet af 24,000 R:dr för åldern af 15 och 16 år, så mycket tillförlitligare som mången vid dessa år, enligt hvad mig blifvit sagdt, på flere orter vinner befrielse från mantalspenningar för hvarjehanda orsaker, hvilka dock på andra ställen icke kunnat göras gällande. Uti Inkomstbetänkandet är dock beräkningen af mantalspenningarne, jemförd med den af 1830, endast nedsatt med 15,000 R:dr af orsak, att denna Statsinkomst alltid är i tilltagande; i följd hvaraf Statsverket äfven inom ett decennium torde hafva den nu medgifna eftergiften fullt ersatt genom ökade intrader. Vidkommande slutligen den anmärkning, att den medgifna skattelindringen skulle fordra ut sin rätt i bevillningsväg, hvarigenom skattebördan endast ändrade form, så att hvad med ena handen gafs, återtogs med den andra, så skulle jag anse Bevillnings-Utskottet ganska oskickligt, om det, i händelse behofvet kräfde förhöjd bevillning, skulle låta bördan deraf falla lika på den fattige som den rike, än mer om den förre skulle blifva mindre skonad än den sednare, såsom förhållandet med mantalspenningarne nu till någon del är. På dessa skäl tillstyrker jag bifall till Stats-Utskottets förevarande Betänkande.

Häruti instämde Commin. *Dahlgren.*

Professorn Doct. *Grenander:* Den syftning, i hvilken Domprosten *Holmström* talat, är god, men skälen af andra talare öfvervägande. Jag anser den föreslagna nedsättningen böra äga rum, i afseende på de fattigare, hvilka den i synnerhet skall komma till godo. De rikare må skatta af sitt öfverflöd; den fattige måste skatta af det som han har till sitt dagliga uppehälle. — Man säger, att det är en ordinarie ränta, som icke kan borttagas; men mantalspenningarne hafva först utgått såsom en accis på qvarnar, sedan såsom ordinarie ränta, och må derföre ersättas såsom bevillning.

Prosten *Åstrand:* I afseende på den sednare frågan anhåller jag om uppskof, till dess hufvudfrågan blifvit afgjord. — I afseende på Utskottets tillstyrkande erkänner jag mig vara mycket villrådig. Förhållandet med Allmogens barn är olika: somliga äro vid 15, 16 års ålder fullt arbetsföra, andra icke; flera förmögna, andra fattiga. Genom en allmän nedsättning af åldern för denna afgifts erläggande blifva många lindrade med skäl, men många äfven utan skäl. Då Bevillningen i alla fall vid denna Riksdag torde behöfva att höjas, är det betänkligt att borttaga en så säker skatt, som mantalspengarne. — Med Domprosten *Holmström* önskar jag, att summan måtte nogare beräknas. Inkomst-Afdelningen hade ej tillstyrkt mantalspenningarnas borttagande för personer af den ifrågavarande åldern. Förslaget för-

ändrades i Utskottets Plenum, hvarigenom tillfälle till noggrann calcul häröfver ej medgafs. Jag skulle tro, att i calculen summan bör nedsättas till 280,000 R:dr.

Professor *Agardh* instämde med Domprosten *Holmström* och tillade: Jag skulle visst anse en sådan afgift obillig, då den drabbar både fattiga ock rika; men när denna afgift måste ersättas genom Bevillning, frågas, om Bevillningen är billigare. Vid skattläggningen i Sverige följas i allmänhet sådana grundsatser, som icke godkännas i något annat land, att uttaga der det synes och ej beskatta consumtionen. Så länge denna grundsats bibehålles, bör man äfven bibehålla de ordinarie skatterna; ty om man gör en partiel förändring, står obilligheten i alla fall qvar på ett annat ställe.

Doctor *Björkman:* Jemte förklarandet, att jag härutinnan hufvudsakligen delar Domprosten *Holmströms* redan framställda åsigter, får jag vördsamt tillägga, att jag anser begreppet om mantalsskrifning och mantalspenningars erläggande vid fyllda 15 år vara så gammalt hos Svenska allmogen, att det fastvext vid begreppet om öfvergången från barnaåren till den mognare och arbetsföra åldern. Att ej vid 15 års ålder vara mantalsgill anses såsom bevis på sjuklighet till kropp eller själ. Må således denna afgift gerna qvarstå längst bland alla så kallade kronoutlagor. Att förflytta den till 17 års

ålder synas vara en mindre väl beräknad concession åt den nog allmänna och möjligen rättvisa fordran af lindring i bördor. Vid 15 års ålder är merendels barnens läseår förbi och Confirmation försiggången, såvida ej vårdslösad uppfostran eller svagare själskrafter gjort uppskof nödvändigt; och på 16 året är deras arbetsförmåga vanligen så utvecklad, att de på 1 högst 2 dagar lätteligen förtjena sig sina mantalspenningar. Då nu statsbehofven ej tåla någon nedsättning, utan hvad som minskas af bördorna på ena hållet måste ökas på ett annat, synes mig således såsom Högl. Stats-Utskottet med detta förslag mera velat gifva Rikets Ständer tillfälle att kunna åtminstone anföra någon tillvägabragt rättvist fordrad lindring, än tillfälle att i verkligheten kunna bereda densamma. Bördornas nedsättning fordrar mera radicala curer och mera sanningsenliga grunder.

Contractsprosten *Öhrnberg:* Jag förenar mig med dem, som gilla Utskottets Betänkande. Det kan ej bestridas, att detta är till faveur för allmogen, särdeles de mindre bemedlade. Flere hafva erinrat, att Presterskapets söner, som vid samma ålder vanligen bivista allmänna Läroverk, derigenom merendels äro befriade från mantalspenningar. Det är då billigt, att en allmän eftergift beviljas, som i synnerhet kommer allmogens söner tillgodo, ibland hvilka de fleste äro fattige. Den synes väl i sig sjelf ringa, men är dock för den fattige stor. — Domprosten

Holmström anser det ej lämpligt att gifva med den ena handen och återtaga med den andra; men, om, i stället för den ifrågavarande eftergiften, en förhöjning af Bevillningen måste påtänkas, bör det ske så klokt, att den endast drabbar de förmögnare. Den physiska styrkan har hos folket betydligen aftagit. Vi Pastorer i de flesta orter få vid Mantalsskrifningar erfara det; i min ort inställa sig vid mantalsskrifningarne tjogtals ynglingar, på det man må se deras klena växt, och minst hälften befrias från mantalspenningar; andra försumma detta, och få betala, ehuru omständigheterna äro enahanda. Många skäl äro att bifalla Betänkandet, och jag frångår aldrig, att det är i synnerhet till faveur för allmogen och att det är obilligt, att rika och fattiga skatta lika.

Doctor *Elfström:* Om vårt Statsverk vore i det lyckliga tillstånd, att eftergift i Krono-utskylder kunde beviljas, skulle jag med glädje understödja Högl. Stats-Utskottets förslag att afskaffa mantalspenningar för ungdom från 15 till 17 års ålder. Men då förhållandet är annorlunda, synes mig den unga arbetskraften böra fortfarande qvarstå såsom beskattningsgrund. Årsafgiften för 15- och 16-årig ungdom är dessutom icke större, än att den med ett, högst 2, dagsverken kan förvärfvas. Hvad åter vidkommer klenväxt, sjuklig, vanför eller ytterligt fattig ungdom vid förutnämnde ålder, så är det åtminstone på min ort en temmeligen allmän regel, att

Mantals-Commissionerne taga slika omständigheter i ömt och billigt betraktande och förskona från mantalspenningars erläggande under ett eller annat år, samt ställa den sjukliga och till arbete duglösa ungdomen på förbättring och tillvext. På dessa skäl föranledes jag att yrka återremiss af denna punkt i Betänkandet.

Contractsprosten *Afzelius:* Allt, som bidrager att lindra de fattigas bekymmer, bör vara kärkommet för detta Stånd. Allmänna erfarenheten talar, huru svårt det ofta är för fattiga föräldrar, torpare och bönder på mindre hemman, att för barn vid 15 år utgifva dessa penningar jemte andra dryga skatter. Att gifva med ena handen och taga med den andra, ser väl mindre conseqvent ut; men när man minskar Mantalspenningarne och ökar Bevillningen, så drabbar tillökningen den bemedlade och skonar den fattiga. Vi Prester känna huru tryckande denna afgift är för de fattiga; vid Mantalsskrifningar infinna de sig med sina klenväxta barn, men oftast beror det på vederbörandes godtycke, om de blifva befriade från afgiften. I allmänhet borde skatter vara satta i förhållande till folkets förmåga att utgöra dem. Det är en orättvisa, att den fattige för sitt barn måste betala lika med den rikaste. Jag hoppas, att både Mantalspenningar och Capitation skola en gång försvinna och skatterna jemkas efter tillgångarne, samt tillstyrker bifall till Utskottets Betänkande.

Domprosten Doct. *Holmström:* Här har blifvit yttradt, att Mantalspenningarnes framflyttning från 15 till 17 år vore en lättnad för den fattige; jag anmärker deremot, att denna lättnad äfven träffar den förmögnare, som alltför väl mäktar erlägga sin skatt till Staten. Vidare, att Allmogens barn borde njuta denna befrielse under beredelsetiden till sin första Nattvardsgång, i analogie med Högv. Ståndets söner, som under sina studie-år begagna denna frihet; men denna jemförelse torde befinnas mindre adæquat både derföre, att äfven Allmogens barn, som idka studier, njuta enahanda förmon, som Prest-söner och ynglingar utur andra Samhällsklasser, som ock derföre, att man väl icke lärer kunna påstå, att första Nattvardsundervisningen i allmänhet pågår under 2:ne års tid från 15 till 17 år. På flera orter confirmeras ungdomen, såsom Doct. *Björkman* redan erinrat, till och med före fyllda 15 år, åtminstone just invid, eller närmast intill denna ålder, och för de flesta, på nästan alla ställen, användas icke mer, än 3 à 4 månader af året, till den så kallade Nattvardsläsningen. — Hvad som blifvit anmärkt angående första ursprunget af Mantalspenningar, som förmenes hafva varit en så kallad qvarntull, tror jag ej försvaga vigten af de skäl, som tala för bibehållandet af den ifrågavarande afgiften. Osäkert är visserligen om densamma ursprungligen *varit* en Tull- eller Accis-afgift, eller ej fast hellre en så kallad *Koppskatt;* men den *är nu* i allt fall en ordinarie Stats-

Intrad, hvilken, enligt mitt omdöme, icke *bör*, och icke af den ena Statsmakten *får* ensidigt upphäfvas. — Hvad slutligen vidkommer den af mig gjorda anmärkningen emot Mantalspenningarnes beräkning, så får jag erinra, att Högl. Stats-Utskottet sjelft, pag. 5 af Betänkandet, uppgifvit att berörde beräkning grundar sig på uppgiften blott för ett enda år, neml. 1831.

Contractsprosten *Hallström:* Lika med Prosten *Åstrand* finner jag skäl både *för* och *emot* förslaget. Billigt är det, att när den bättre Classens barn befrias från Mantalspenningar, medan de vid Läroverken grundlägga eller fullborda sin bildning, äfven allmogens barn åtnjuta samma förmån, då de beredas till sin första nattvardsgång och få sin egentliga undervisning. Deremot är det betänkligt att borttaga en afgift, som är ordinär, urgammal och ej tryckande, då allmogen kan lindras genom minskning i Capitationsbevillningen. Jag ville tillstyrka förslaget på *ett* vilkor, nemligen om mantalspenningarne, som, efter hvad bekant är, i särskilda orter utgå till olika belopp, jemnas och blifva lika i alla Län. Fråga väcktes härom redan vid 1823 års Riksdag, och Rikets Ständer omfattade den med nästan allmänt bifall; efter Riksdagen skedde närmare undersökning, då snart sagdt alla Landshöfdingarne och Kammar-Collegium yttrade sig deröfver med tillstyrkande, men förslaget strandade vid sista Riksdagen. Nu synes

mig bättre tillfället för handen att ånyo upptaga detsamma, och då man erbjuder nedsättning i Mantalspenningarne, de kunna tjenligen jemkas till samma belopp i alla Rikets provinser.

Professorn Doct. *Morén:* Jag vill endast anmärka, att, då Mantalsskrifnings-Comitéen, såsom jag vill minnas, enligt Författningarne kan befria från afgiften många, på förekommande skäl, och denna lindring kommer dem till godo, som verkligen kan behöfva densamma, ser jag ingen anledning att utsträcka eftergiften ännu längre, utan instämmer med Domprosten *Holmström.*

Doctor *Lindahl:* Jag är förekommen af Doct. *Elfström* och biträder Domprosten *Holmström.* Då flere medgifva, att, om denna eftergift sker, en ökad Bevillning blifver nödvändig, fruktar jag, att underrättelsen om en ny Bevillning för folket blifver förhatligare än att erlägga en gammal afgift. Då dessutom vid Mantalsskrifningar är tillfälle att förskona de fattigare, som ej äro arbetsföra, vinnes derigenom ändamålet i det hela.

Prosten *Mittag:* Jag är förekommen af flera, som talat för bibehållandet af mantalspenningarna. Jag instämde redan strax i början med Domprosten Doct. *Holmström,* hvars anförande är bygdt på djupa åsigter, och instämmer nu särskildt med Doct. *Lindahl* deruti, att en ny Bevillning vore förhatlig. Den

skatt, som nu är i fråga, har utgått från de äldsta tider och är egentligen en koppskatt; grunden dertill är den, att hvar och en, som upphört att vara barn och anses kunna göra skäl för födan, bör bidraga till samhällets bestånd. Jemförelsen med de studerande är mindre rigtig, ty desse äro ej i samma tillfälle som allmogens barn att göra skäl för födan. Det är sant, att denna afgift drabbar äfven den fattige; men den är ock derföre så låg. Man har dessutom den utvägen att derifrån befria dem som verkligen behöfva denna lindring, och utom de skäl, som kunna hemtas af kroppslyte, sjukdom och klen växt, medgifva författningarna en afskrifning i Bevillningen för dem som äga 4 vaccinerade underåriga barn. Mantalspenningarne erläggas ej af barnen, ej heller af fattiga föräldrar, om de ej envisas att hafva dem hemma. På min ort kan en yngling redan vid 15 års ålder vanligen köra i åkern och med ett enda dagsverke lätt förtjena sina mantalspenningar. En yngling bör tidigt erkänna sin skyldighet att bidraga till det helas bestånd för det skydd han af Staten njuter. Jag tillstyrker mantalspenningarnas bibehållande enligt hvad förut öfligt varit.

Contractsprosten *P. G. Svedelius:* Till förekommande af misstydning får jag i anledning af några värde talares yttrande förklara, att då jag såsom skäl för Utskottets utlåtande anförde nattvardsundervisningens fort-

fortfarande under de tvenne åren, meningen icke kunde vara att densamma skulle fortfara oafbrutet under samma tid, enär den i min ort räcker endast ifrån 12 till 16 veckor. Jag ville blott antyda att ungdomen af den arbetande klassen var förhindrad att under tiden söka tjenst och sjelf bereda sin bergning. I afseende på beräkningen af mantalspenningarne får jag ytterligare erinra, att då inkomsten deraf för 1831 uppgick till nära 307,000; då man kan antaga att de för hvarje år ökas med minst 1000 och således med detta års utgång efter hittills följd beräkning säkerligen uppgår till 310,000, och man sedan derifrån afdrager 24,000 R:dr eller mantals-afgiften för åldern af 15 och 16 år, så återstår 286,000, i följd hvaraf jag anser Stats-Utskottets beräkning af 285,000 icke vara för hög, helst denna inkomst under påföljande år äfven är i jemn tillvext. Den af en värd talare föreslagna jemning af mantalspenningarnes utgörande, anser jag på goda skäl vara afstyrkt af förutvarande Ständer. Den nuvarande ojemnheten i denna skatts erläggande synes påtagligen vara tillkommen för att i sin mån jemna olikheten i andra skattebördors utgörande. Borttager man den förra, så skall den sednare blifva så mycket mera ögonskenlig och med detsamma rättsvidrig. Då jag hört anföras att i några orter befrielse från mantalspenningar blifvit medgifven på grund af nattvardsberedelse, så kan jag blott vitsorda, att i min försam-

ling, der Nattvardsbarnens antal vanligen går till 180, alla vid fyllda 15 år, jag icke kunnat erhålla sådan dispence för någon enda, ehuru några af dem behöft Presterskapets understöd till uppehälle under sin beredelsetid. Detta synes mig blifva ett nytt skäl för Utskottets Utlåtande, i så måtto, att en jemnlik lindring må tillfalla alla landsorter. Den ofta upprepade farhåga för Bevillningens ökande har för mig åtminstone intet afskräckande; jag har deremot goda anledningar att tro, det den egentliga Bevillningen alldeles icke behöfver att ökas.

Biskopen m. m. Doct. *Franzén:* Man har sagt, att på vissa orter ungdomen vid 15 års ålder vanligen blifvit beredde till sin första Nattvardsgång. Qvinnan utbildas tidigare, icke blott till känsla, utan äfven till begrepp; men för mankönet åter torde det nästan alltid vara för tidigt. Då säkert många med mig erfarit, dels att föräldrar helst önska, att barnens religiösa undervisning måtte vara fullbordad, innan de sändas ut i verlden, dels att barnen icke utan svårighet kunna få tjenst dessförinnan, finner jag skäl att tillstyrka ifrågavarande förslag.

Lector *Bergqvist:* Återremiss anser jag här nödvändig. De ämnen, som här förekomma, stå i så nära samband med Bevillnings-Utskottets arbete, att de synas böra med dessa samtidigt afgöras. Skulle man styckevis behandla dessa frågor och nu godkänna Stats-Utskottets förslag, men Bevill-

nings-Utskottets sedermera föranleda en ny, måhända vidlöftig, discussion, så vore tiden onyttigt borttagen.

Doct. *Grevillius:* Jag har redan instämt i Domprosten *Holmströms* första anförande, och finner ej skäl att frångå min derigenom yttrade öfvertygelse. Om Statsverket vore i så lyckligt tillstånd, att det kunde umbära 24,000 R:dr, så vore allt skäl att bevilja denna nedsättning; men då frågan är om nedsättning af en ordinarie skatt, för att flytta den bristande summan på allmänna Bevillningen, kan jag ej deråt lemna min röst. Folket har burit den gamla skatten utan knot, men om Bevillningen ökas, skall det ej aflöpa utan missnöje. Sällan erkännes befrielsen från en gammal börda, men alla klaga öfver tyngden af en ny.

Contractsprosten *Öhrnberg:* Flere hafva sagt, att ingen mellan 15 — 17 år bör förskonas från mantalspenningar, emedan det är en gammal ordinarie ränta; jag beklagar blott, att man ock här vill hylla det gamla ordinarie bruket att lika beskatta de fattiga och de rika. Man påstår, att de fattige ej vinna derpå; men som den brist, hvilken genom nedsättningen af mantalspenningarne uppkommer, måste fyllas genom Bevillning, så bör denna Bevillning naturligtvis så regleras, att de fattige ej hafva tunga deraf, utan endast de förmögnare. Att vid Mantalsskrifningar dispens meddelas, är sant; men detta

är ett arbitrage, som i många afseenden är betänkligt. Ofta är man vid mantalsskrifningar för sträng, ofta mera liberal; detta blir en synbar orättvisa vid tillämpningen. Man har sagt, att då qvinnan vid 15 år kan blifva husmor, är det ock billigt, att hon vid denna åldern betalar mantalspenningar; men sådana exempel äro få och kunna ej hafva inflytande på det hela.

Prosten *Lyth:* Jag har hört upprepas den försäkran, att Mantalsskrifnings-Commissionen kan befria den svagare ungdomen från mantalspenningar; men det strider emot författningarne och min egen erfarenhet. Om Mantalsskrifnings-Commissionen efterger, ändras dess beslut af Comitéer, som fordra läkarebetyg om lyten eller oförmåga. Det är en öfverflödig farhåga, att en eftergift af Mantalspenningar måste föranleda Bevillningens förhöjning; man har ännu ej uppgifvit speculationen på den indirecta beskattningen, t. ex. på bränvin. Hvilka bevis som ock kunna framdragas för mantalspenningars ålder, är dock tidens bestämmande orimligt. Ungdomen är i allmänhet ej arbetsför vid 15 års ålder, och det är ej tjenligt att uppmuntra till för tidig ansträngning af arbetskrafterna, emedan de derigenom tidigt uttömmas. Hvar och en som rättvist dömmer, måste anse all mantals-skatt till principen origtig, emedan den lika drabbar fattiga och rika. Jag tillstyrker derföre bifall till detta förslag.

Häruti instämde Prosten *Bolander.*

Contractsprosten *Nordin:* Jag har varit och är ännu tveksam vid förslaget att för viss ålder borttaga mantalspengarne. De äro ju en grundränta: all rubbning här är vådlig, innan annan skatt af lika beståndande natur sättes i stället. Förändring med grundräntor har förr väckts, men man har, af försigtighet, lemnat allt in statu qvo. Vissa provinser ge endast 8, somliga 6, somliga 4 sk. uti mantalspenningar. Man var på väg att jämna denna olikhet sistledne Riksdag; men man afstod derifrån af grannlagenhet. Grundräntor ha respect med sig. — Af denna anledning lära väl äfven andra grundräntor blifvit oförändrade i vissa provinser, ehuru de der utgå lindrigare än i öfrige. Jag ville visserligen gerna, att de fattigare af allmogens söner och döttrar blefve frie från skatt mellan 15 och 18 år, men icke på sätt Betänkandet föreslår. Enligt redan gifne, ännu gällande, författningar, har Mantalsskrifnings-Commissionen, åtminstone i min ort, från mantalspenningar friat allmogens 15-årige barn, om de varit klena, sjukliga, fattiga. Åtal häröfver har ej afhörts. Bristande arbetsförmåga är laga skäl till befrielse. Äro författningarne härom otydlige, må de förklaras, och i Mantalsskrifnings- eller Bevillnings-Förordningen stadgas med tydliga ord, att Mantalsskrifnings-Commissionen äger, att, från mantalspenningar, befria allmogens söner och döttrar mellan 15 och 18 år

1:o om de äro fattige; eller ock

2:o om de äro klenväxte, arbetssvage; eller ock

3:o om de aldrig nyttjat bränvin.

Så skulle skattebefrielsen komma på sitt rätta ställe; samt någon lockelse till nykterhet derjemte beredas.

Betänkandet må återremitteras.

Prof. Doct. *Hasselrot:* Jag tillägger ännu ett skäl, att det skulle leda till redighet vid uppbördsverket, om Mantals- och Capitationsafgiften taga sin början vid samma ålder.

Vice Talmannen Biskopen m. m. Doct. *af Wingård:* Jag har redan instämt med Domprosten *Holmström,* och hemställer, om ej Betänkandet må återremitteras, med de vid denna punkt gjorda anmärkningar.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Jag har inom Utskottet yttrat, att Mantalspenningarne icke med stränghet eller utan undantag utfordras af alla personer emellan 15 och 17 år, utan att befrielse kan medgifvas och ofta medgifves, på grund af sjuklighet, klen växt och fattigdom samt äfven med afseende på ungdomens beredelse till sin första nattvardsgång. Denna min uppgift, inom Utskottet af många motsagd, har nu till min fägnad af flere värde Talare blifvit bestyrkt. Jag bör tillägga, att denna befrielse icke kan anses som en sjelftagen rättighet af Mantals-Commissionen eller stämplas som ett blott godtycke, utan har sin lagliga grund uti Kongl. Maj:ts Nådiga Författning om Mantals- och Skatt-

skrifningar, utgifven år 1812. Då det likväl tillika blifvit upplyst, att denna författning dels allsicke, dels olika tillämpas i olika Landsorter, instämmer jag med Prosten *Nordin* uti dess önskan om närmare förklaring; eller att uti den blifvande nya Bevillnings-Förordningen intagas tydliga och bestämda föreskrifter om och när befrielse från Mantalspenningar må beviljas.

Prosten *Hallström* har för bifall till detta Betänkande fästat det vilkor, att denna afgift, som nu utgår till ett högst olika belopp ifrån 4 till 12 sk. personen, må bestämmas lika öfver hela riket. 2:ne fall äro här möjliga, att afgiften öfver allt antingen nedsättes till lägre, eller upphöjes till högsta beloppet. I förra händelsen skulle en högst betydlig minskning uti denna Ordinarie inkomst uppkomma, hvilken i annan väg genom bevillning måste fyllas. I sednare åter komme väl Stats-Verket att åtnjuta full ersättning för den tillstyrkta befrielsen, men flere provinser fingo ock vidkännas ökad beskattning, särdeles Dalarne, der Mantalspenningarne ock utgå endast med 4 sk. af personen, och jag tviflar, att flere af de värde Talare, som yttrat sig för bifall af Utskottets Betänkande, skulle med detta vilkor vidhålla sin mening eller önska den föreslagna förändringen.

Häruti instämde Prosten *Åstrand.*

Contractsprosten *Hallström:* Jag trodde ingen tvekan kunna uppstå om min mening,

då det förslag, som förevarit och jag åberopade, innebar, att mantalspenningarne icke borde nedsättas, utan öfverallt höjas till 12 skillingar.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Prosten *Hallström* hade icke bestämdt yttrat sin mening, och då Utskottets förslag gick ut på minskning uti denna afgift och lindring för allmogens barn, hade jag skäl förmoda, att Prosten lika väl kunde åsyfta nedsättning till det lägsta, som förhöjning till det högsta belopp, hvarmed denna afgift i någon provins utgår.

Contractsprosten *Hallbeck:* En anmärkning ville jag tillägga. Man har sagt, att man, med bibehållande af mantalspenningarna för ungdom af 15 och 16 års ålder, egentligen beskattar allmogen, hvaremot Ståndspersoners söner, som vid denna ålder vanligen idka studier, från samma afgift äro befriade. Jemförelsen är icke noggrann. Studerande befrias alltid från mantalspenningar, och det på goda skäl, antingen de äro *Ståndspersoners* eller *Allmogens* barn; om Ståndspersoners barn ingå i handel eller handtverk, äro de ej fria från denna afgift; om Allmogens söner studera, blifva de från mantalspenningar befriade. Här är ingen mannamån. Åsigten är falsk och bör ej inverka på beslutet.

Prof. Doct. *Hasselrot:* Då jag i Höglofl. Stats-Utskottet instämdt i Friherre *Tersmedens*

reservation, anser jag mig skyldig, att i korthet redogöra för de åsigter och motiver, som mig dertill förmått. Till en början får jag förklara, att jag biträdt nämnde reservation endast så vidt den rörer nu ifrågavarande ämne, eller mantalspengarnes upphörande för ungdom till 17:de året, i hvilket afseende jag icke tror någon underd. anhållan om Kongl. Maj:ts sanction nödig. Hvad angår indragning af Nummerlotteriet, som i samma reservation äfven omnämnes, tror jag förhållandet icke vara enahanda. Denna anstalt som alltid burit namn af *Kongl.* Nummerlotteri, har säkert icke utan Kongl. sanction tillkommit, och kan följaktligen icke utan en sådan upphäfvas. Mantalspengarne deremot äro en af Rikets Ständer i forntiden åtagen personel bevillning, i likhet med den i sednare tider tillkomna capitations- eller skydds-afgiften; och då denna sistnämnde, som i början, lika med mantalspengarne, utgick från 15:de året till ett belopp af 1 R:dr för Mankön och 24 sk. för Qvinkön sedan blifvit af Rikets Ständer dels framflyttad till 17:de året, dels något nedsatt och minskad, utan att i någotdera afseendet mig veterligen Kongl. Maj:ts sanction egt rum, kan jag ej finna, hvarföre en anhållan derom i afseende på den nu föreslagna förändring i Mantalspengarnes utgörande skulle vara mera nödig. Jag erkänner väl, att Mantalspengarne räknas till de så kallade Ordinarie Utskylder; men i Reger. Formens 57 §., som generelt och ovilkorligt stadgar, att Svenska Folkets urgamla beskattningsrätt

utöfvas af Rikets Ständer *allena*, hvarken förutsättes något behof af den andra Statsmagtens sanction, eller göres någon skillnad emellan ordinarie och extraordinarie Utskylder. Man har väl sökt, att, med åberopande af de näst påföljande 58, 59 och 60 §§:ne, gifva åt den 57 den tydning, att de Ordinära skatterne skulle från den der åt Ständerne medgifna beskattningsrätt utgöra ett undantag. Sådant vill jag icke heller bestrida, så vidt det rörer de egentliga Grundskatterne eller Jordboksräntorne, hvilka, i anseende till jordens olika natur, djupt ingripande i egande rätten och inbördes rättsförhållanden, icke tillåta en rubbning utan båda Statsmagternas sammanstämmande beslut. Deremot vill jag ingalunda medgifva detsamma om alla de öfrige så kallade Ordinarie Utskylderne. De äro i sitt ursprung inga grundskatter; de hafva till större delen tillfälligtvis, såsom Bevillningar, tillkommit, och endast genom gammal häfd blifvit ansedde såsom ständige eller Ordinarie Utskylder. Så leda Mantalspengarne sin upprinnelse från Qvarntull eller en beviljad accis på sädesförmalningen, men förvandlades småningom till personel beskattning, som allt hittills genom gammal häfd, såsom ordinarie utskyld qvarstått, äfven, ehuru föga rättvist, sedan en ännu drygare personel bevillning blifvit införd. — Jag är säker, att, om denna sistnämnde får vinna ett sekels häfd, äfven denna småningom skall öfvergå till Ordinarie eller ständig personel utskyld. Men jag återkommer till hufvud-

saken. Den åt Svenska Folket högtidligen försäkrade urgamla rätt att sig sjelf beskatta måtte väl icke vara en tom phrase utan all betydelse; den måste betyda något mer än blott att bevilja, åtaga sig och fördela skattebördor; den måste ostridigt äfven innebära rättigheten att, efter tidens kraf och sig företeende omständigheter, borttaga, lindra, jämka och förändra desamma der de ojemnt och orättvist trycka. Denna rättighet måste Rikets Ständer ega att utöfva vid hvarje Riksdag. Men att vid hvarje sådan lindring, jämkning och förändring anhålla om den andra Statsmaktens sanction, sådant anser jag, lika med Friherre *Tersmeden* och de andre Reservanterne, leda till alltför stor inskränkning i Svenska Folkets beskattningsrätt. Jag kan således icke bifalla detta Högl. Utskottets beslut, och anser på det högsta en anmälan hos Kongl. Maj:t i detta afseende nödig. Jag styrkes i denna öfvertygelse, då Höglofl. Stats-Utskottet ej allenast förut vid fråga om nedsättning i Aluntionden vid Lofvers Bruk, utan ock nyligen i en nära likartad fråga, näml. om indragning af räfstetingspengarne i de Norra Länen, enhälligt beslutat, att tillstyrka Rikets Ständer att endast hos Kongl. Maj:t göra en anmälan derom. Jag yrkar således, att äfven i förevarande fall tillstyrkandet ej må utsträckas längre än till en underdånig anmälan.

Då meningarna i afseende på denna punkt voro delade och votering äskades, framställ-

de H. H. Ärkebiskopen och Talmannen följande Proposition:

Anser Högv. Ståndet de vid Stats-Utskottets Utlåtande N:o 54, 12:te punkten och Bilagan E. gjorda anmärkningar icke böra föranleda återremiss? Den det vill, lägge Ja, den det icke vill, lägge Nej; vinner Nej, kommer Utlåtandet att med de vid denna punkt och tillhörande Bilaga gjorda anmärkningar återremitteras.

Vid anställd omröstning blef, med 31 Nej emot 18 Ja, återremiss, med de vid denna punkt gjorda anmärkningar, beslutad.

15:de mom. *Sterbhus-afgiften.*

Bil. G. Utlåtande, i fråga om Städerne Stockholms och Götheborgs befrielse ifrån erläggandet af Sterbhus-afgift.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Ehuru jag ej reserverat mig emot Utskottets beslut, har jag likväl ej delat pluralitetens tanka. Hufvudskälet dertill har Grosshandlaren *Eckerman* angifvit. Vid sista Riksdag förevar samma fråga och Rikets Ständer beslöto då, att hos Kongl. Maj:t begära undersökning om förhållandet, för att vinna upplysning om de orsaker, som föranledt befrielse för Städerna Stockholm och Götheborg ifrån denna afgift, som eljest utan undantag erlägges inom hela Riket. Med anledning häraf hafva väl Öfverståthållare-Embetet i Stockholm och Konun-

gens Befallningshafvande i Götheborg inkommit med underdåniga Utlåtanden; men utom det att dessa icke lemnat ringaste upplysning i denna fråga, som således befinner sig i samma outredda skick, hafva dessa Städers Borgerskap och öfriga Invånare, hvilkas rätt här är i fråga, icke blifvit hörde eller kommit i tillfälle att öfver det väckta anspråket sig yttra. Obilligt synes det mig att ohörda ålägga dem en förut okänd skatt. Ännu obilligare vore denna åtgärd, om dessa städer vidkännas andra Sterbhus-afgiften motsvarande, måhända högre utgifter, hvarifrån andra städers invånare äro befriade. Denna Inkomsttitel beräknas för hela riket endast till 10,000 R:dr. Ville man ock antaga att Stockholms och Götheborgs Invånares förmögenhet voro lika stor med alla öfrige Städers och hela rikets sammantagne förmögenhet, och att således Sterbhus-afgiften komme att ökas med andra 10,000 R:dr, vore likväl vinsten för Statsverket ej synnerlig, helst om man derifrån afräknar den personella afgift som nu erlägges af Stockholms Stad, och enligt Utskottets förslag komme att upphöra. Jag tillstyrker af dessa skäl, att Rikets Ständer uppskjuta sitt definitiva beslut, till dess invånarne i dessa Städer blifvit lagligen hörde, hvarefter Rikets Ständer, med ledning af vunna säkra och tillförlitliga upplysningar, kunna utan att förnärma någons rätt fatta sitt på rättvisa och billighet grundade beslut.

Häruti instämde Doct. *Pettersson.*

Vice Talmannen, Biskopen m. m. Doct. *af Wingård:* Jag är förekommen af Domprosten *Heurlin.* Der han framgått, är sällan någon efterskörd. Då jag likväl anser mig böra yttra något i denna sak, får jag dock förklara, att det icke sker för att fritaga den Stad, der jag är fästad, från ett tillbörligt deltagande i en allmän beskattning. Men jag förutsätter, att denna lindring är motvägd af någon annan tunga. Sterbhus-afgiften har i allt fall varit i flera år dryg i Götheborg, emedan en sådan, och den progressiv, utgått till Fattigförsörjningen, och inbragt några tusen R:dr. Hvad jag yrkar, är, att Stadens Invånare måtte i ämnet blifva hörde, hvilket mig vetterligen icke skett. Befinnes då att afgiften är tillbörlig, må den gerna åläggas.

Contractsprosten *Östberg:* Jag har ej i Utskottet reserverat mig, men anser dock saken för litet utredd.

Contractsprosten *Hallström:* Äfven jag biträder den redan yttrade mening, att invånarne i Städerne Stockholm och Götheborg icke må förklaras pligtige att erlägga ifrågavarande Sterbhus-afgift, egentligen af den grund, att de icke blifvit deröfver hörde, och under antagande att detta vilkor varit af Rikets senast församlade Ständer derför fästadt, enligt hvad en af Reservanterne förmäler. — Men i en annan särskild omständighet, deröfver jag icke tror mig kunna med nog säkerhet döma, utan endast får uttala en tvekan,

ville jag påkalla Högl. Utskottets upplysta beprövande, för att sålunda erhålla tillförlitlig visshet, att den år 1752 åtagne afgift af *6 öre silfvermynt* verkligen utgår enligt stadgade evalvationsgrunder och med hänseende till nu antagne Myntbestämning, till sitt fulla rätta belopp med 1 ½ skill. af hvarje icke fattigt hushåll inom ofvannämnde städer.

Prosten *Åstrand:* Jag vill icke bestrida återremiss, på det Borgerskapet i Stockholm och Götheborg icke må klaga, att de ohörde blifvit dömde. Jag tror dem dock i hufvudsaken ingen upplysning kunna lemna; ty ämnet är verkligen redan så utredt, som det möjligen kan blifva.

Contractsprosten *Nordin:* Då man, vid väckt fråga, ej tilltrott sig till jemnhet och till fulla 12 sk. öka de 8 sk., 6 sk. eller 4 sk., som vissa provinser gifva, per man, i mantalspenningar; och då man icke heller velat vidröra olikheten af andra grundräntor i särskilda län, torde frågan om ny grundränta för Stockholm och Götheborg, under namn af Sterbhus-afgift, böra förfalla. Men den evalvation, af dessa städers matlags-afgift, som en värd talare omnämnt, torde böra tagas af Utskottet i närmare betraktande. Betänkandet må återremitteras.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Om ock, enligt Prosten *Åstrands* förmodan, den jag ej

vill bestrida, inga närmare upplysningar skulle genom ny undersökning vinnas om tillkomsten af denna afgift och anledningarne till dessa tvänne städers befrielse, torde likväl kunna upplysas, att de vidkännas andra onera, främmande för det öfriga riket, och hvilka möjligen tala för fortfarande af samma fördel. Vigtigast synes mig likväl, att Riksens Ständer ej genom ett förhastadt beslut gifva dessa Rikets förnämsta Städer skälig anledning att klaga öfver ett dem beröfvadt beneficium juris, det att höras, innan man dömmes, en rättighet, som äfven den ringaste medborgare alltid bör åtnjuta.

Häruti instämde Doctor *Elfström.*

Och skulle de vid denna punkt gjorda anmärkningar den redan beslutade återremissen af Utlåtandet åtfölja.

24:de och följande punkter uppskötos till nästa Plenum.

§. 8.

Utdelades:

1:o Lag-Utskottets Betänkanden N:o 38—42;

2:o Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkanden N:o 37—46;

3:o Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes i Westmanlands Län Femårs-Berättelse.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem

P. A. Sondén.

Den

Den 2 Maj 1834.

Plenum kl. 10 f. m.

§. 1.

Justerades Protokollet för den 25 sistl. April.

§. 2.

Justerades följande underdåniga Skrifvelse:

S. A. K.

Genom Remiss af den 1 sistl. Mars har E. K. M. i Nåder täckts infordra Preste-Ståndets underdåniga Utlåtande öfver Stockholms Stads Consistorii i underdånig Skrifvelse d. 17 Maj 1831 gjorda hemställan, att E. K. M., på anförda skäl, täcktes i Nåder tillåta, det de, som blifva dömde till uppenbar kyrkoplikt i hufvudstaden, hädanefter måtte få undergå densamma i Aftonsångs-gudstjensten i de kyrkor, der denna hålles, med iakttagande för öfrigt, af hvad Kyrko-Handboken och Författningarna föreskrifva.

I de Utlåtanden, hvilka så väl Högsta Domstolen som Justitie-Canslern på E. K. M:s Nåd. befallning i underdånighet afgifvit, hafva dessa Auctoriteter, ehuru gemensamt vitsordande Consistorii framställning, att den sökta ändringen är i anseende till Stockholm af

flera omständigheter skäligen påkallad, afgifvit så vida olika yttranden, att, då Justitie-Canslern i underdånighet utan förbehåll tillstyrkt det begärda undantaget för Församlingarna i hufvudstaden, Högste Domstolen, enär enhet äfven i en så beskaffad ändring af äldre stadgar, torde, så vidt ske kan, böra äga rum äfven i andra Rikets städer, der Aftonsångs-gudstjenster hållas, trott sig hafva anledning att i underdånighet hemställa, det E. K. M., innan nådigt beslut i ämnet fattas, täcktes häröfver infordra öfriga Consistoriernas i Riket underdåniga Utlåtanden.

Detta allt har Preste-Ståndet tagit i närmare öfvervägande; och vågar på de välgrundade skäl, som Consistorium andragit, i underdånighet tillstyrka den för hufvudstaden i nu gällande föreskrifter äskade förändringen; hvad åter förhållandet i Rikets öfriga städer angår, anser sig Ståndet, då från dessa orter ingen olägenhet i berörde hänseende blifvit öfverklagad, böra inskränka sig till instämmande i Högsta Domstolens underdåniga förslag om vederbörande Dom-Capitels hörande, derest sådant skulle i Nåder nödigt pröfvas.

Remisshandlingarne varda i underdånighet återställde.

Preste-Ståndet framhärdar m. m.

§. 3.

Justerades följande underdåniga Skrifvelse:

S. A. K.

Genom Remiss den 1 sistlidne Mars har E. K. M. i nåder täckts infordra Preste-Ståndets underdåniga yttrande öfver Hoby Församlings till Dom-Capitlet i Lund ställda ansökning om Passionspredikningarnes förflyttning till Söndagarne mellan 2:dra och 3:dje ringningen till Högmessan eller kl. 9 f. m.

Denna genom församlingens vidsträckta läge motiverade ansökning har Consistorium i Lund, i sitt till E. K. M. afgifna underdån. utlåtande, ansett sig på anförda skäl böra i underdånighet tillstyrka, "så mycket mera, som församlingen upprigtigt önskar den uppbyggelse ifrågavaran ie predikningar innefatta, och denna önskan kan uppfyllas, helst särskild prest förrättar gudstjensten vid Capellet de Sön- och Helgdagar, derstädes predikas."

Preste-Ståndet har, vid öfvervägandet af de skäl, som tala för och emot den föreslagna förändringen, väl i allmänhet ansett Kyrkolagens stadgande om Vecko-predikningar i Fastlagen äga en yttre vigt för det religiösa sinnet genom ett märkligare förnyande af Christenhetens, vid denna tidpunkt särskildt fästade, heliga och dyrbara minnen; men, enär locala omständigheter flerestädes torde hindra en efter christlig uppbyggelse längtande församlings ledamöter att till dessa Vecko-Predikningar sig någorlunda mangrannt inställa, hvilket förhållande i Hoby församling, enligt vitsord af Dom-Capitlet i Lund,

verkligen inträffat, anser Ståndet sig böra i underdånighet tillstyrka nådigt bifall till bemälde församlings begäran och derjemte, med anledning af K. Br. d. 12 Nov. 1808 samt E. K. Maj:ts Nåd. Resolution för Upsala Dom-Capitel den 13 Febr. 1829, i underdånighet hemställa, att tiden för Passionspredikningars hållande måtte af vederbörande Consistorier, efter locala omständigheters föranledande, på Presterskapets och Församlingarnas gemensamma begäran, utan särskild underdånig anhållan, få regleras.

Biskopen m. m. Doc. *Lundblads* särskilda Reservation varder underdånigst bifogad.

Remisshandlingarna varda i underdånighet återställde.

Preste-Ståndet framhärdar m. m.

§. 4.

Justerades följande underdåniga Skrifvelse:

S. A. K.

Under innevarande Riksmöte har inom Preste-Ståndet den fråga förekommit, att det åt Kongl. Hofpredikanten *Dillner*, för utgifvandet af hans *Psalmodikon*, genom Kongl. Resolution af d. 7 Oct. 1830 i Nåder beviljade lånebiträde, 1,500 R:dr B:co, hvilka borde till honom utgå, i den mån afbetalningarna inflöte å det för utgifvandet af *Scriptores Rerum Svecicarum* nådigst förunnade förskott, verkligen ännu ej utgått eller kommit

Dillner till godo, hvilket ej heller så snart torde kunna ske, enär dessa afbetalningar ännu ej kunnat och icke på längre tid torde kunna taga sin början.

Då ofvannämnda Psalmodikon, så långt det genom Hofpredikanten *Dillners* egna uppoffringar hunnit spridas och tillämpas, redan i flera år bevisat sin stora nytta och användbarhet till Svenska Choralsångens upphjelpande, och då medel till arbetets ytterligare fullkomnande genom en omarbetad upplaga hittills saknats, vågar Preste-Ståndet i underdånighet anhålla, att det redan beviljade lånebiträdet må, på förut i Nåder stadgade vilkor, få af andra disponibla tillgångar förskjutas.

Preste-Ståndet framhärdar m. m.

§. 5.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades, att Högl. *Ridderskapet och Adeln återremitterat Stats-Utskottets* Utlåtanden N:o 35, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Rikets Ständer, angående lindring i vilkoren för begagnandet af det utaf Rikets Ständer till återuppbyggandet af Staden Borås anslagne låneunderstöd; N:o 37, angående afskaffandet af Borgholms Garnizons service-medel samt Djeknepenningarne; N:o 42, i frågan om Kongl. Förste Lif-Medicus *af Pontins* bibehållande vid ett Pensions-anslag. Följande Betänkanden från *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottet afslogos,* neml. N:o 19, i

anledning af väckt fråga om anläggning af en Köping i Wittsjö By af Vestra Gösinge Härad och Christianstads Län samt inrättande af ett Post-Contor derstädes; N:o 22, i anledning af väckt motion om utläning af Beklädnads-Cassornas medel; N:o 27, i anledning af väckt motion om utvidgad frihet för Presterskapet att få Embets-Bref till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande genom Krono-Betjeningens försorg fortställde; N:o 31, i anledning af väckt motion om meddelande af så beskaffade Privilegier för Trelleborgs By, som medföra rättighet att hålla öppna salubodar. *Bifallit* följande af sistnämnde Utskotts Utlåtanden, neml. N:o 20, i anledning af väckt fråga om inrättande af ett nytt Stift, bestående af Gestrikeland, Helsingeland, Herjeådalen och Medelpad; N:o 21, i anledning af väckt fråga om Stapelstadsrätt för Staden Falkenberg; N:o 23, i anledning af väckt motion om begagnande af stenkol till eldning å Ångfartyg i stället för ved; N:o 24, i anledning af väckt motion om öppen rättighet att i Staden Sigtuna anlägga Fabriker och om frihetsår för dylika anläggningar; N:o 25, i anledning af väckt motion om förflyttning af Gästgifveriet i Skillingarum till Wimmerby Stad; N:o 29, i anledning af väckt motion, angående verkställandet af arbeten för Kongl. Flottans i Carlscrona behof; N:o 30, i anledning af väckt motion, att Förvaltningen af Sjö-Ärenderna måtte upplösas och dess göromål till Kongl. Krigs-Collegium öfverflyttas. Remitterat till *Lag-Utskottet* ett

af Herr *Törneblad, Carl Petter,* afgifvet anförande i anledning af den discussion, som hos Ridderskapet och Adeln uppstod vid remissen till samma Utskott af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse med öfverlemnande af Lag-Comiténs förslag till Allmän Civil-Lag. *Bifallit* följande Utlåtanden af *Stats-Utskottet,* neml. N:o 38, i anledning af Fullmägtiges i Riksgälds-Contoret gjorde anmälan af Hof-Marskalken och Riddaren Friherre *Gust. Ridderstolpes* till dem ingifne ansökning om återfående af en inteknad förbindelse, utgifven till säkerhet för Handelshuset här i Stockholm, under firma J. C. Müller et Comp. af Rikets Ständer beviljad liquid för 7 st. af Riksgälds-Contoret utfärdade, på Post-Contoret i Hamburg år 1812 förkomne partial-obligationer, hvardera på 1,000 floriner Brab. Vexelmynt; N:o 39, i anledning af Hr *Rosenblads, Bernhard,* motion angående Riksgälds-Contorets räkenskapers granskning i Kammar-Rätten, ifrån och med för år 1835; N:o 40, i anledning af Hr *Hammarhjelms, C. F.,* motion, om anslag i 10 år åt Skottske Agronomen *Steffens;* N:o 41, i fråga om förhöjning i aflöningen för Storskiftes- och Afvittrings-Landtmätare; N:o 43, i fråga om anslag af allmänna medel till bevarandet af Kyrkoruiner vid Wisby; N:o 44, i frågan om Warbergs Fästnings-byggnaders användande till Correctionshus; N:o 45, i frågan om begärdt anslag till uppförande af Curhus- och Lazarettsbyggnad i Skellefteå, m. m.; N:o 46, i frågan om uppförande af Magazinshus vid Mör-

bylånga och i Strömstad; N:o 47, i anledning af väckt motion om anslag för underhållandet af Långebro vid Christianstad; N:o 48, i frågan om rättighet för Fång-Gevaldiger, att under fångtransport begagna serskild ridhäst; N:o 49, i anledning af Herr *Trolins* motion, om anslag af Statsmedlen till en Brobyggnad öfver sundet emellan Sigtuna och Steninge landet; N:o 50, i anledning af väckt fråga om årligt anslag åt Loka hälsobrunn; N:o 51, i anledning af väckt fråga om anslag till inköp af vissa exemplar utaf den nya upplagan af Tunelds Geographie; N:o 52, i frågan om Medelpads inbyggares befrielse från underhållet af länshäcktet, och N:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om Civil-Statens Pensions-Cassas anspråk på Nådårs besparing af Pensioner å allmänna Indragnings-Staten. Följande *Lag-Utskottets* Betänkanden biföllos, neml. N:o 25, öfver Riksdagsfullmägtigen *Erik Eriksons* från Westmanland motion om præscriptionstid för domfäste fordringar; N:o 27, öfver Riksdagsfullmägtigen *Johan Anderssons* från Upland motion, dels om uppläsande vid hvarje Ting och en gång om året från Predikstolarne af Kongl. Förordningen den 28 Junii 1798, angående vissa omständigheter uti lagsöknings- och utmätnings mål, samt af Kongl. Förklaringen den 15 Januarii 1806, rörande behörig Domstol för klander emot räkning å borgade varor; dels ock, att hänvisning till klander måtte å sådan räkning af borgenären teknas; N:o 28, öfver väckta

motioner, angående skärpning af straffet för skogs-åverkan; N:o 29, öfver Hr *Gustaf Fredrik Klingsteds* samt Riksdagsfullmägtige *Petter Pehrssons* från Jönköpings och *Botvid Jonssons*, från Östergöthlands Län, motioner om nedsättning af räntan å penninge-lån. Återremitterat *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets* Betänkanden N:o 28, i anledning af väckt motion derom, att Arieplougs och Arfvidsjaurs Lappmarker måtte till Norrbottens Län förläggas. Till Handlingarna lagdt sistnämnde Utskotts Utlåtande N:o 26, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 3, angående väckta motioner om Lands-Fiskalstjensternas upphörande. *Bifallit Bevillnings-, Lag-* samt *Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottens* Betänkande N:o 1, i anledning af Hr *Gustaf Montgomerys* motion angående bränvinsbränningens inställande. *Gillades Stats-Utskottets* Utlåtande N:o 59, i anledning af de åren 1830 och 1832 församlade Rikets Ständers Revisorers till Rikets Ständer afgifne berättelser om verkställd granskning af Riksgälds-Contoret, det derunder lydande General-Assistance-Contoret och Götha Canal Bolags samt Malmö f. d. Discontverk. Återremitterat *Stats-Utskottets* Utlåtanden N:o 57, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse om ytterligare Stats-anslag för Arméens Pensions Cassa, om dispositionen af accords-reglerings-anslaget och om beläningsrätt å Accords-Fondens obligationer; N:o 58, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om upphörarde af Liggemånaders och Be-

grafningshjelps beräkning vid tillträde af vissa högre Civila Embeten. Bifallit följande sistnämnde Utskotts Utlåtanden, neml. N:o 55, öfver den af Hr *Stjerncreutz, Petter Niclas,* gjorde motion, angående utbekommande från Riksgälds-Contoret af en dess, enligt utgifven räkning å ved och brännkol till Landt-Marskalkens så kallade Soiréer vid sistledne Riksdag, ägande fordran; N:o 56, angående en gratification åt Commissarien *D. Ek* för dess hafda besattning vid reparationen och inredningen af Riksgälds-Contorets förra hus, som nu begagnas af de ofrälse Riks-Stånden samt Rikets Ständers Utskott. Bifallit följande *Lag-Utskottets* Betänkanden, neml. N:o 30, öfver Riksdags-Fullmägtigen *Pehr Jonssons,* från Öland, och *Pehr Henrikssons,* från Norrbottens Län, motioner om inskränkning af det i nu gällande Lag föreskrifna antal af Nämndemän; N:o 31, öfver *Anders Nordmarks,* från Westerbottens Län, motion om inskränkning af den nu varande tillåtelsen för ynglingar bland Allmogen, att vid 18 års ålder ingå äktenskap; N:o 32, öfver *Johan Erikssons,* från Stora Kopparbergs Län, motion, om förändrade föreskrifter, rörande den undersökning, som bör föregå, innan sjelfspillingar må begrafvas, och N:o 33, öfver *Botvid Jonssons,* från Östergöthlands Län, förslag till vissa föreskrifter i afseende på tiden inom hvilken ransakning öfver häcktad person borde företagas m. m. *Constitutions-Utskottets* Memorial N:o 4 med uppgift å af samtliga Riks-Stånden godkände Grundlags-

ändringsförslag, ansågs endast böra läggas till Handlingarna. Till *Lag-Utskottet* remitterades 2:ne motioner af Friherre *Boije, Ludvig*; 1:o med förslag till preliminära åtgärder för slutliga pröfningen och afgörandet af det utaf Lag-Comitén utarbetade förslag till ny Lag;

2:o om underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t, att de uti Högsta Domstolen, vid granskningen af Lag-Comiténs förslag till ny Lag hållna Protokoll måtte till trycket befordras.

Afslog Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 33, i anledning af väckt motion, angående rättighet för en beväringsskyldig, att annan duglig karl i sitt ställe insätta; och *biföll* samma Utskotts Utlåtande N:o 32, i anledning af väckt motion, att Bevärings-ynglingarne icke måtte samlas till vapenöfning förr, än de uppfordras till Rikets försvar.

Lades till Handlingarna.

§. 6.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades, att Vällofl. *Borgare-Ståndet* bifallit Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande N:o 34, i anledning af väckt motion derom, att de 124 tunnor spanmål, som, under benämning af Domkyrkotunnor, nu årligen gå ifrån Hernösands Stift till Upsala Domkyrka, hädanefter må tillfalla Hernösands kyrka; och återremitterat samma Utskotts Be-

tänkande N:o 35, i anledning af väckta motioner om indragning af Biskops- och Domprost-ämbetena; återremitterat Lag-Utskottets Betänkande N:o 37, öfver Motioner om borttagande af dödsstraffet för stöld ur bref, som ej äro under Postinrättningens eller annan allmän vård; bifallit Lag- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 2, i anledning af väckt fråga om rättigheten till hämtning af så kallad Hafstång.

Lades till Handlingarna.

§. 7.

Af meddelade Protokolls-Utdrag inhämtades, att Hederv. *Bonde-Ståndet* återremitterat Stats-Utskottets Utlåtande N:o 54, angående beräkningen af Statsverkets inkomster, tillika med de såsom Bilagor dervid fogade särskilda Utlåtanden ifrån och med Lit. A. till och med Lit. I; bifallit Lag-Utskottets Betänkande N:o 33, öfver Riksdagsfullmägtigen ifrån Östergöthlands Län *Botvid Jonssons* förslag till vissa föreskrifter, i afseende på tiden, inom hvilken ransakning öfver häktad person borde företagas m. m.; samt återremitterat Lag-Utskottets Betänkande N:o 37, öfver Hr Frih. *Lars Stjernstedts* och Riksdagsfullmägtigen Hr *S. J. Wijkmans* motioner, om borttagande af dödsstraffet för stöld ur bref, som ej äro under Postinrättningens eller annan allmän vård.

Lades till Handlingarna.

§. 8.

Föredrogos och lades på bordet:

Stats-Utskottets Utlåtanden

N:o 60, i anledning af väckta motioner om Löne-ersättning till Capitainerne *Sjöbohm* och *Tilosius* samt till Lieutenanten *G. M. Hård;*

N:o 61, i anledning af väckta motioner om rättighet för hemmansägare å Gottland att få erlägga penningelösen för deras räntetjära;

N:o 62, i fråga om upphörande af de i Norra Länen af Riket utgående Räfste-Tingspenningar;

N:o 63, angående Frihetsår för jernverk inom Norr- och Vesterbotten;

N:o 64, i anledning af väckt fråga om skatteköp af hemmanet Norrgrytstorp, till Klockareboställe för Carlskoga Församling;

N:o 65, i fråga om förändrade tider för restransakningars verkställande inom Vesterbottens Län;

N:o 66, i anledning af väckt motion, att anmärkningar öfver origtig debitering ej må drabba den skattskyldige, sedan hans debetsedel blifvit qvitterad, utan den person, som debiteringen verkställt;

N:o 67, angående Tull med flere Bevillningsmedels leverering till Riksgälds-Contoret;

N:o 68, i fråga om disposition af de vid Kongl. Policekammaren i Stockholm ådömde ensaks- och vites-böter;

N:o 69, i anledning af erhållen återremiss af Betänkandet N:o 19, angående afskrifning och eftergift af Riksgälds-Contorets hos Götha Canal-Bolag ägande fordringar, samt räntas godtgörande å de utaf Bolagets insättningar uti Riksgälds Contoret derstädes innehållne medel m. m.;

N:o 70, i anledning af gjorda anmärkningar vid Utskottets Betänkande N:o 18, angående Provisoriska utbytet af den för General-Assistance-Contoret begagnade egendom emot den Stockholms Stad tillhöriga f. d. så kallade Hessensteinska egendomen;

N:o 71, i anledning af Hr *Törnebladhs, Carl,* i egenskap af Rikets Ständers Justitie-Ombudsman, väckta motion, om löne-ersättning;

N:o 72, angående tryckningskostnaden för Riks-Ståndens Protokoll vid innevarande Urtima Riksdag, prænumerationen å samma Protokoll, samt redovisningen för de tryckta exemplaren;

N:o 73, öfver Hr *Bååths* ifrån Borgare-Ståndet remitterade motion, om dels låneunderstöd, och dels särskildt anslag utaf allmänna medel till en hamnbyggnad vid staden Wadstena;

N:o 74, i anledning af Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition till Stats-Utskottet, angående lån af allmänna medel till understöd af fullbordandet af en brobyggnad vid Carlscrona;

N:o 75, i anledning af Hr *Forssbergs* ifrån Borgare-Ståndet remitterade Memorial, angående låneunderstöd till staden Uddewalla;

N:o 76, öfver Riksdagsfullmägtigen *Anders Svenssons* från Hallands Län motion, angående låneanslag till en brobyggnad öfver Nissaån vid Halmstad;

N:o 77, i anledning af Hr *Gustaf Zanders* motion, om förändring i vilkoren, emot hvilka ett byggnads-lånebiträde vid sistlidne Riksdag blifvit beviljadt staden Norrköping;

Bevillnings- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 2, i anledning af väckte motioner om Jagt-bevillning till præmier för rofdjurs dödande;

Bevillnings-Utskottets Memorial och Betänkanden

N:o 6, i anledning af anmärkningar emot Betänkandet N:o 3, angående Hr *Erik Lefflers* motion, om Bränvinsbränningens inställande;

N:o 7, i anledning af Hr *Nordenankars, Gustaf*, motion, om stadgande af böter för uteblifvande från andra Krono-uppbördsstämman;

N:o 9, angående återlemnande af en ifrån Högl. Ridderskapet och Adeln remitterad Motion af Grefve *Cronhjelm*, rörande reglering af den till Stapelstäderna utgående Tolag.

§. 9.

Föredrogos och lades till handlingarna Expeditions-Utskottets

Memorial N:o 7, till Hederv. Bonde-Ståndet, med svar å återremiss af Utskottets Memorial N:o 6, angående anslag i och för correcturläsning m. m., och

Utlåtande N:o 8, till Högl. Ridderskapet och Adeln, i anledning af väckt motion, rörande verkställigheten af tryckningen utaf Bihanget till Riks-Ståndens Protokoll samt utskrifningen af manuscriptet dertill.

§. 10.

Föredrogs

Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelnings Betänkande N:o 9, i anledning af Skole-Läraren *Thavenii* ansökning att för sig och sine efterträdare erhålla rättighet att hos Kongl. Maj:t söka Regala Pastorat.

Under den 4 innevarande Mars har Högv. Ståndet behagat infordra sitt Ecclesiastika Utskotts Lag-Afdelnings Utlåtande öfver en af Läraren vid Kongl. Djurgårds-Skolan *Aug. Thavenius* hos Kongl. Maj:t gjord och det Högv. Ståndet i nåder meddelad underdånig ansökan om rättighet för sig och sine efterträdare vid nämnde Lärarebefattning att utom förslag hos Kongl. Maj:t sig anmäla såsom sökande till Regala Pastorat.

Thavenius,

Thavenius, hvilken, på grund deraf att Lärarne vid de inom Hufvudstaden belägne så kallade Kyrkoskolor, med hvilka Kongl. Djurgårds-Skolan ansetts ega lika företädesrätt, äro enligt 3 Sectionen 4 Cap. 9 §. Skol-Ordningen försäkrade om ifrågavarande rättighet, hvilken jemväl kommit en *Thavenii* företrädare i tjensten till godo, då han sökt och erhållit befordran till Regalt Pastorat, ansett sig ega enahanda rätt, hade hos Kongl. Maj:t sig i underdånighet anmält såsom sökande till Regalt Pastorat, men dervid erhållit den upplysning att en sådan rättighet icke vore i lag tillerkänd Läraren vid Djurgårds-Skolan; hvarföre han nu hos Kongl. Maj:t anhållit om denna rättighet, för hvars beviljande han såsom skäl i underdånighet anfört: att någon bestämd föreskrift om Lärarens rättighet i detta hänseende så mycket mindre kunnat komma i fråga, som, vid regleringen af Hufvudstadens Läroverk, Kongl. Djurgårds-Skolan, hvilken endast grundade sin tillvarelse på en lönlös Lärare och 100 fattiga barn, genom sin aflägsenhet och sina indragna fonder rönte det missöde att blifva alldeles förglömd: att ehuru Djurgårds-Skolan, som genom Kongl. Maj:ts nådiga Resolution den 14 Nov. 1827 blifvit flyttad under Kongl. Skol-Directionens uppsigt, alltid i anseende till undervisningsämnen och Lärjungarnes personal motsvarat Hufvudstadens Kyrkoskolor, hvaribland den äfven af Consistorium varit upptagen, den likväl först

under de sednare åren uti ekonomiskt hänseende genom Kongl. Maj:ts nåd blifvit med samma förmoner som de öfrige Skolorne begåfvad samt: att dessutom localförhållanden gjorde denna Skola alldeles nödvändig, uti hvilken jemväl läro-ämnena tidtals måste lämpas efter de lärjungars framsteg, som för aflägsenheten ifrån Hufvudstaden ej ega tillfälle att begagna Trivial-Skolor eller Gymnasium.

Uti infordradt och den 27 Junii 1833 afgifvet underdånigt utlåtande har Directionen öfver Stockholms Stads Undervisnings-Verk upplyst: att Djurgårds-Skolan, som år 1759 blifvit inrättad samt genom Kongl. Brefvet den 14 Januarii 1794 förklarats oundgängligen nödig, hvilket derjemte ådagalades deraf att 70 barn uti den njöte undervisning, alltid varit ansedd lika med Stockholms Kyrkoskolor, ehuru dess Lärare icke blifvit genom någon Kongl. Resolution om ifrågavarande förmon försäkrad, om än en och annan densamma åtnjutit samt: att år 1827, då Skolan ställdes under Kongl. Directionens inseende, lön blifvit af Kongl. Maj:t för Läraren anslagen; Af hvilka skäl och då Skolan nu mera i hvarje hänseende betragtades och Läraren tillsattes och aflönades i likhet med de vid öfriga inom Staden varande barnskolor anställde, Directionen, helst Skolans bestånd för framtiden vore tryggadt och Läraren derstädes komme att vidkännas olägenheter, hvarifrån hans vederlikar vid andra Läroverk äro fritagne, funnit anledning att

på det högsta hos Kongl. Maj:t tillstyrka nådigt bifall till *Thavenii* underdåniga ansökan; hvaremot H. H. Erke-Biskopen, till hvars utlåtande den underdånigst gjorda ansökningen sedermera blifvit öfverlemnad, med anställd granskning af de utaf *Thavenius* anförde förmente skäl, under den 18 Aug. 1833 sig utlåtit: att *Thavenii* uppgift det Djurgårds-Skolan, vid regleringen af hufvudstadens Läroverk, skulle hafva blifvit *förglömd*, vore alldeles origtig och innebure en något sträng beskyllning mot de Embetsmän, dem Kongl. Maj:t täckts höra vid nämnde reglering, enligt hvilken blott de Skolor inom hufvudstaden, som voro försedde med flere än *en* Lärare och derigenom till föremålen för uti dem lemnad undervisning upplyftade öfver hvad man egentligen kallar pedagogier, blifvit förvandlade till Lärdoms-Skolor och Apologistier, af hvilken anledning, tillika med Djurgårds-Skolan, Johannis Församlings Skola samt alla öfriga fattigskolor inom Hufvudstaden blifvit förbigångna; att vidare Djurgårds-Skolans förra natur af Pedagogie icke kunde anses hafva blifvit ändrad derigenom att densamma blifvit satt under Skol-Directionens uppsigt, och det så mycket mindre som de tre bekanta barnaskolorna inom Staden, på Norrmalm och Södermalm, der vexel-undervisnings-methoden användes och hvarest vid hvardera blott en Lärare funnes anställd, ifrån deras första tillvarelse stått under Directionens uppsigt, utan att såsom en följd deraf för vid dem anställde Lärare uppstått

högre anspråk; att dessutom den omständigheten, att Skolan fordom varit af Stads-Consistorium bland hufvudstadens kyrkoskolor upptagen, bevisade intet, emedan frågan icke vore om hvad en Skola *varit*, utan om hvad den enligt nu gällande höga beslut och stadfästade lagar verkligen *är:* att ytterligare Lärarens ökade lönevilkor snarare syntes tala emot än för tilldelandet af ytterligare förmoner i befordringsväg framför dess vederlikar eller lika med Lärare vid verkliga Elementar-Läroverk, helst Läraren vid Djurgårds-Skolan enligt officiel uppgift för år 1832 i lön åtnjutit 530 R:dr B:co, och således icke obetydligt mer än någon Collega vid Hufvudstadens Lärdoms-Skolor och Apologistier, af hvilka de fleste jemväl sakna fria husrum, som den ifrågavarande Läraren tillgodonjuter: att slutligen Djurgårds-Skolan med blott *en* Lärare och omkring 70 barn aldrig kunde anses eller borde tillåtas vara annat än en Pedagogie, och om, med afseende på några mer för sig komna lärjungar, andra och högre läroämnen tidtals utvaldes, vore detta ett fel; i följe hvaraf H. H. Erke-Biskopen föreställde sig att *Thavenius* undervisat de båda elever, som utan att begagnat annan handledning, blifvit såsom studerande vid Kongl. Universitetet i Upsala inskrifne, på för honom sjelf från allmänna undervisningen i Skolan lediga timmar; hvaremot, i händelse sig så icke förhållit, denna extra undervisning blifvit meddelad på bekostnad af den tid, som bordt egnas Skolans egentliga barn. Af de

nu anförde skäl och då tiden tycktes vara rigtad åt omsorgen för den egentliga bokstafliga undervisningen med ett nit, som, om det icke af förnuft och Christendom styrdes, skulle kunna alldeles nedtrycka dem, som egnat sig att verka för den högre och sannare förädlingen, Christendomens och Dygdens anda, H. H. Erke-Biskopen, hvars Embete inom Svenska Kyrkan ålade honom att icke afse endast barnalärares fördelar, utan äfven en billig jemkning dem emellan så väl i lönevilkor som befordringsrätt, och derjemte ihågkomma det inom församlingarne för Presterskapets egentliga föremål, själavården, arbetande Presterskapets billiga anspråk, icke ansett sig kunna tillstyrka nådigt bifall å *Thavenii* underdåniga ansökan och det så mycket mindre som, sedan Kongl. Maj:t i nåder behagat gilla det förslag att så öka Skolelärares lönevilkor att de i framtiden icke skulle behöfva ersättning genom befordringsrättigheter framför det egentliga Presterskapet, det icke syntes lämpligt att utsträcka sistnämda befordringsanspråk utöfver hvad i äldre författningar redan funnes medgifvet.

Uti vid detta H. H. Erke-Biskopens utlåtande afgifne Påminnelser har Skolläraren *Thavenius*, till styrkande af Kongl. Djurgårds-Skolans egenskap af Kyrkoskola, underdånigst andragit: att Stockholms Stads Consistorium, genom Protokoll af den 24 Januarii 1804, icke allenast förklarat denna Skola vara af enahanda beskaffenhet med de i staden dåvarande *andra* Kyrkoskolor, utan ock

bestämdt visat att den med dem vore lika i alla afseenden endast med undantag af Lärarens löneförmoner: att Kongl. Directionen för Allmänna Fattigvården, enligt hvad dess Protokoll för den 14 Julii 1810 upplyste, för Läraren vid Djurgårds-Skolan ej allenast tillstyrkt dubbel tjenstårsberäkning i likhet med de öfrige Lärarne uti Stadens Kyrkoskolor, utan ock funnit honom berättigad till samma förmoner i befordringsväg, som Lärare vid Stockholms öfrige publika undervisnings-anstalter: att, sedan Kongl. Maj:ts nådiga sanction af den 10 Mars 1819 rörande den allmänna regleringen af hufvudstadens Elementar-Läroverk blifvit promulgerad, Kongl. Maj:t i nåder upptagit och fästat särdeles afseende på Stockholms Stads Consistorii Protokoll den 13 April samma år, hvaruti äfven Djurgårds-Skolan bland hufvudstadens öfriga Kyrko-Skolor upptoges och Läraren ansåges billigt kunna påräkna de befordringsförmoner, hvaraf hans vederlikar komme i åtnjutande: att Skolan framgent stått under uppsigt af Inspectores Scholarum tills den 14 November 1827, då den, för den nödiga och nyttiga enheten i öfveruppsigten och styrelsen öfver Elementar-Läroverken, lades under Kongl. Skol-Directionens inseende och vård, ej för att nedflyttas från sitt primitiva värde, utan för att få sitt anseende skyddadt och befordradt: att dessutom Djurgårds-Skolan, såsom publik läroanstalt och grundad på allmänna medel, alltid stått under en publik auctoritets uppsigt och vård samt en Skol-

Inspectors tillsyn, hvilket aldrig varit förhållandet med Pedagogierne eller de Allmänna Barnskolorna: att vidare Djurgårds-Skolans egenskap af Pedagogi icke eller bevisades deraf att blott *en* Lärare derstädes vore anställd, enär läroämnenas både olikhet och antal, icke Lärarnes, bestämde undervisningsverkens classification. Sedan *Thavenius* af dessa skäl ansett det vara tydligt ådagalagdt att Djurgårds-Skolan, vid hvars nödvändighet Rikets Ständer fästat särdeles vigt, *varit* en Kyrko-Skola, i likhet med Hufvudstadens äldre Kyrkoskolor och ännu den 13 April 1819 af Consistorium förklarats vara bibehållen i sin värdighet och Läraren berättigad till de nu i underdånighet sökte befordringsförmoner, har han, för att bevisa att den ännu är en Kyrko-Skola, med åtföljande ansvarsfulla pligter och nådigst förunnade förmoner, i underdånighet anfört att, i händelse denna Skola icke fortfarande vore att anse som Kyrko-Skola, den nödvändigt måste hafva undergått någon förändring; men att uppgiften det den vid regleringen af hufvudstadens Läroverk blifvit betragtad såsom pedagogie icke torde betyda något, emedan Kongl. Maj:t i nådig Skrifvelse den 18 Mars 1812 till Öfver-Ståthållare-Embetet försäkrat att ingen Skola från sin primitiva inrättning utan vederbörandes hörande och det bifall, som nödigt vara kunde, finge förändras, hvilket hörande angående Djurgårds-Skolan aldrig egt rum, eller ens Kongl. Maj:ts bifall till en sådan förändring någonsin blifvit sökt eller vunnet;

att, då *Thavenius* år 1823 sökte Lärarebefattningen vid denna Skola, den ännu stått qvar under uppsigt af Inspectores Scholarum, till följe hvaraf han ansetts skyldig aflägga föreläsningsprof alldeles i likhet med Lärarne vid Kyrkoskolorna och Collegerne vid nuvarande Trivial- och Apologist-Skolor; att han för öfrigt enligt fullmagten emottagit denna tjenst, med samma ansvar och åligganden, men ock med försäkran om enahanda förmoner som varit förunnade hans företrädare, bland hvilka Skolläraren *Fagerlund* erhållit fullmagt å ett inom Linköpings Stift beläget Pastorat, hvilket han utom förslag hos Kongl. Maj:t i underdånighet sökt; att ytterligare om Djurgårds-Skolan år 1759, då den stiftades, varit oundgängligen nödvändig såsom Kyrkoskola, vore den det för närvarande ännu mer, då det vore allmänt kändt huru betydligt Djurgården de sednare åren blifvit bebygd och frequenterad, hvarigenom befolkningen i samma mån tilltagit och barnens antal i Skolan förökat sig: att vidare om en Skola, som vid sin stiftelse blifvit ansedd såsom oundgängligen nödvändig Kyrko-Skola, skulle nedsättas till blott pedagogie och, såsom det hade blifvit yttradt, icke tillåtas vara annat, skulle det innebära ett alltför stort motarbetande af upplysningens spridande och ett alltför ovanligt exempel på en illiberalité, som icke står tillsammans med vår tids anda, helst vid denna Skola, hvarest, såsom den enda å Djurgården belägna undervisningsanstalt, både den elementära och pedagogiska undervisnin-

gen måste meddelas, emedan Djurgårdens inbyggare, som med full kännedom af sin Skolas primitiva stiftelse, anse den för sin dyrbaraste egendom, alltid trott sig ega rättighet att för sina barn fordra undervisning i alla de stycken, som läsas i Skolor af samma natur, och Läraren, af sådan anledning, icke eller ansett sig ega rätt att sådant förvägra; att äfven detta blifvit af Inspector Proximus gilladt samt att flere ynglingar, som aldrig njutit annan undervisning, ifrån Skolan utgått till olika näringsyrken; i anledning af hvilket allt *Thavenius* förnyat sin underdåniga ansökning om rättighet för Läraren vid Djurgårds-Skolan att hos Kongl. Maj:t anmäla sig som sökande till Regala Pastorat.

Stockholms Stads Consistorium, hvars utlåtande äfven i nåder blifvit infordradt, har uti detsamma anfördt: att Djurgårds-Skolan, som vid sednaste regleringen af år 1827, flyttades under Kongl. Directionens öfver Stockholms Stads Undervisningsverk inseende och vård, då äfven upphörde med egenskapen af Kyrko-Skola och förvandlades till en allmän Barnskola för Djurgården eller Pedagogie, om än der förekommande ämnen någon gång utsträcktes så till beskaffenhet, som omfång öfver dem som i dylika Skolor vanligen behandlas; hvadan ock denna Skola nu mera icke torde kunna hänföras till Elementar-Läroverken och den Lärarne vid desamma genom Kongl. Skol-Ordningen i nåder förvarade rättighet att såsom sökande till Regala

Pastorat utom förslag hos Kongl. Maj:t sig i underdånighet anmäla icke vara att tillämpa på Läraren vid merannämnde Skola; men derjemte i underdånighet tillstyrkt att Kongl. Maj:t, med afseende å *Thavenii*, under en derstädes tillbragd längre tjenstetid, städse ådagalagde skicklighet, nit och drift vid undervisningen i förening med ett värdigt och hedrande förhållande i det allmänna, täcktes i nåder hugna honom för dess person med ifrågavarande rättighet, den äfven en af hans närmaste företrädare i nåder åtnjutit.

Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelning har tagit detta mål i behörigt öfvervägande; men då, enligt hvad så väl af H. H. Erke-Biskopen som af Stockholms Stads Consistorium blifvit upplyst, Kongl. Djurgårds-Skolan numera icke är att anse såsom ett Elementar-Läroverk, under hvilken benämning äfven de inom Stockholms Stad af ålder inrättade så kallade Kyrko-Skolor varit inbegripne, utan endast såsom en Pedagoie; och då dessutom af en sådan meddelad rättighet åt Djurgårds-Skolans Lärare, hvilken förut åtnjuter högre lön än Lärarne vid Elememtar-Läroverken och äfven blifvit hugnad med dubbel förtjenstårsberäkning, skulle blifva en gifven följd att Lärare vid andra Pedagogier med samma, om icke större, skäl kunde göra anspråk på enahanda förmon, hvarigenom, i händelse äfven dessa anspråk bifölles, Lärarne vid Pedagogier skulle komma i åtnjutande af samma förmoner, hvarom de vid Elementar-Läroverken tjenstgörande redan

blifvit försäkrade och deraf en förblandning af Lärare och Läroverk blifva oundviklig, har Afdelningen icke ansett sig ega anledning tillstyrka det Högv. Ståndet ville i underdånighet förorda Skoleläraren *Thavenii* ifrågavarande underdåniga ansökning. Hvilket dock Högv. Ståndets upplysta pröfning vördsamt underställes.

Den Kongl. Remissen återföljer härjemte. Stockholm den 15 Mars 1834.

Pehr Thyselius.

L. G. Mittag. And. Bjurstén. M. Bruzelius.

Carl Hallbeck. Abrah. Ahlqvist.

Carl Joh. Thyselius.

Lades på bordet.

§. 11.

Föredrogs

Eccl. Utskottets Lag-Afdelnings Betänkande N:o 10, angående Upsala Stifts Skolbyggnads-cassas rättighet till bidrag, vid inträffad ledighet, der nådår icke äger rum, af de Lärarne vid Akademien anslagne Præbende-Pastorat.

Uti ett till Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelnings utlåtande den 10 sistlidne Februarii remitteradt Memorial har Contractsprosten *P. P. Svedelius* anfört att uti förordnandet, hvarigenom ett års inkomster af alla in-

om Upsala Stift belägne Pastorat, som blifva lediga utan att någon är berättigad att dervid njuta nådår, blifvit anslagne till Gymnasii- och Skole-husens vidmagthållande, likväl sedermera den inskränkning blifvit stadgad att Academien vid sådan ledighet eger för sin Byggnads-Cassa uppbära inkomsten af de Lärarne vid densamma förlänade Pastorat, samt till följe deraf hemställt, om icke Högv. Ståndet, då desse Pastorater från början äro tagne från Stiftets tjenstgörande Presterskap, och Stiftets Läroverk ingalunda för en sådan inskränkning i det tjenstgörande Presterskapets befordringsrätt syntes böra än vidare gå i mistning af sin gamla rätt att äfven af dessa Pastorat få åtnjuta tillfälliga bidrag, helst Stiftets Byggnads-Cassa, med hvars allt för ringa inkomster Gymnasii- och Skole-hus i Gefle, Skolehus i Hudiksvall och Upsala skola byggas och underhållas, nu vore i stort behof af understöd för utvidgning af Upsala Cathedral-Skolehus, ville hos Kongl. Maj:t anmäla sin underdåniga önskan om utfärdande af det nådiga förordnande att Upsala Stifts Skol-Byggnads-Cassa borde hädanefter såsom tillförene tillerkännas och komma i åtnjutande af ett års inkomst äfven af de Lärarne vid Upsala Akademie anslagne Prebende-Pastorat, hvarest nådår icke äga rum.

Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelning, som tagit detta mål i behörigt öfvervägande, har inhemtat att, sedan Kongl. Maj:t i nådigt Bref den 17 December 1808 till Canzlers-

Gillet och Consistorium Ecclesiasticum i Upsala, bland annat i nåder tillåtit att Upsala Stifts Skolbyggnads-Cassa finge åtnjuta ett års inkomster efter den Pastor, som dör eller afgår utan att efterlemna Enka eller omyndiga barn, hvilka lagligen kunna få nådår eller ock förflyttas till annat Pastorat och lemnar sitt förr innehafde att genast tillträda utan någon vacancetid, Kongl. Maj:t har, genom Bref af den 5 Junii 1828 till H. K. H. Kronprinsen, Upsala Acad. Canzler, i nåder stadgat att, i likhet med hvad under den 20 April 1827 förut blifvit Lunds Academie beviljadt, ett års behållen inkomst, efter afdrag af aflöning och utskylder, af de på Upsala Academies ständiga Löningsstat uppförde Prebende Pastorat må, när deras innehafvare aflidit, utan att efterlemna Enka och barn, som lagligen kunna få nådår, Upsala Academies Byggnads-Cassa tillfalla.

Ehuru den uti Motionen framställda önskan visserligen icke förefaller Afdelningen obillig, har likväl Afdelningen vid detta sakens förhållande och då den väckta motionen synes af sådan egenskap, att den icke rörer Preste-Ståndets rätt i allmänhet, utan endast Upsala Stifts Presterskaps, hvars obestridliga rätt det är att på ett blifvande Prestmöte angående detta ämne öfverlägga och besluta hvad åtgärd detsamma kan finna ändamålsenligast att vidtaga, icke trott sig kunna tillstyrka Högv. Ståndet att till Kongl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse i detta

ämne. Hvilket dock Högv. Ståndets upplysta pröfning vördsamt underställes. Stockholm den 21 Mars 1834.

Pehr Thyselius.

L. G. Mittag. And. Bjurstén. M. Bruzelius.

Carl Hallbeck. Abr. Ahlqvist.

Carl Joh. Thyselius.

Lades på bordet.

§. 12.

Föredrogs

Ecclesiast. Utskottets Lag-Afdelnings Betänkande N:o 11, i anledning af väckt motion om förklaring af föreskrifterna rörande Capellanernas aflöning.

Högvörd. Ståndet har behagat till handläggning af Sitt Ecclesiastika Utskotts Lag-Afdelning öfverlemna ett i Högv. Ståndets Protocoll för den 4 sistlidne Mars intaget anförande, deruti Comministrarnes, genom en synbart origtig och obillig men olyckligtvis häfdvunnen tillämpning af 5 §. uti Kongl. Förordningen den 8 Februarii 1681, svåra lidande framställes med vördsam anhållan det ville Högv. Ståndet sådant till vinnande af rättelse hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäla. Uti detta anförande, hvaruti de fleste det Högv. Ståndets Ledamöter sig förenat, yrkas vådan deraf att Comministrarne, vid

sin första efter flerårig tjenstgöring vunna befordran, under lönlöst arbete nedtyngas och utarmas, hvarigenom första steget vore taget att bilda ett utfattigt Protestantiskt Presterskap, en ytterlighet icke mindre förderflig än Catholska Presterskapets omåttliga rikedom. Sådan hade visserligen icke varit Högstsalig Konung Carl XI:s afsigt, den oförgätlige Ordnarens af Svenska kyrkoväsendet, när han, vid en tid då Svenska Åkerbruket stod vida lägre än nu, stadgade att Capellanerne borde i årlig lön af helt och halft hemman njuta 8, men af fjerdedels hemman och mindre torpare 4 kappar Spannemål. Men sedan genom Kongl. Brefvet af den 11 November 1766 en sådan tydning af ofvananförde Förordnings 5 §. blifvit utverkad, att "utan afseende om hemmanet besittes af en eller flere åboer," hvilka ord man förgäfves skulle söka i 1681 års Förordning, Capellanerne måtte af helt och halft hemman lönas med 8 kappar Spannemål, i följd hvaraf det blef medgifvit åboerne på sådane uti än så små delar sönderstyckade hemman att sammanlägga sina andelar i Capellans-skäppan för att samfäldt, icke hvar för sig, aflöna Capellanen, har, enär hemmansklyfningen i jemnbredd med folkmängden tilltagit äfvensom den egennyttiga beräkningen blifvit mer och mer allmän, under ökad tjenstemöda Comministrarnes aflöning år från år så aftagit att den flerestädes icke ens motsvarar de första lefnadsbehofven. Obilligheten af ett sådant förhållande är i flere hänseenden omisskännelig

och har jemväl af Riksens Höglofl. Ständer, såsom t. ex. uti Allmänna Besvärs- och Ekonomi-Utskottets Betänkande under den 21 April 1823, blifvit erkänd. Denna obillighet visar sig icke blott derutinnan att, då till exempel åboen af det minsta enstaka hemman är ovedersägligen förbunden att till Comminister erlägga en åttondedels tunna spannemål, kan Åboen af en lika, uti helt mantal inberäknad, hemmansdel undgå att betala mer än ett ringa bråk af kappen; utan denna obillighet blifver ännu mera påtaglig vid jemnförelsen af det i samma Kongl. Förordning föreskrifna aflöningssättet för Capellan, Klockare och Kyrkovaktare. Klockarens lön utgöres med en kappe råg, en kappe korn och en kappe hafre efter matlag, så att t. ex. åboen å ett i hemmansnumer inberäknadt sextondedels mantal måste till honom utgöra en lön, åtminstone 4 gånger större än till Comministern. Att en sådan obillighet alldeles icke kunnat vara åsyftad i 1681 års Kongl. Förordning lärer väl vara oförnekligt. Den ringaste af Kyrkans tjenare, Kyrkovaktaren, är deruti försäkrad om en i någon mon högre aflöning än den, hvarmed, under åberopande af nyssnämnde förordning, innehafvaren af ett sextonde-dels mantal nu tror sig kunna afspisa en Församlingens ordinarie Lärare.

Af allt detta torde väl kunna dragas den otvungne slutsats att, i enlighet med rätta förståndet af 1681 års Förordning, en

åttonde-

åttondedels tunna spannemål väl måtte vara det minsta, hvarmed en i Kronans jordebok till mantal och ränta skattlagd hemmansdels innehafvare rätteligen borde för hvarje år aflöna församlingens Comminister, men sedan, genom Kongl. Brefvet den 11 November 1766 och Kongl. Kammar-Collegii Kungörelse af d. 5 derpåföljande December jemte flere i enlighet dermed gifne särskilda resolutioner, en annan tydning blifvit mer och mer gällande, och det således torde finnas svårt att vinna återgång till det som i sjelfva verket bör anses såsom det rätta, har Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelning så mycket heldre trott sig kunna och böra biträda den af Motionairen föreslagna billiga medelvägen, som en sådan laglig och billig medelväg närmast instämmer med Kongl. Maj:ts uti det nådiga Circulairet af den 3 Julii 1829 förklarade afsigt. Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelning får således vördsamt tillstyrka, det Högv. Ståndet, uti en till Kongl. Maj:t i underdånighet ingifven skrifvelse, ville, efter framställandet af Comministrarnes hårda och oförskyldta lidande, bönfalla om den nåd-rättvisa förklaring af 1681 års Kongl. Förordning, jemte de i anledning deraf i sednare tider utgifna författningar, att stadgandet om Comministers aflöning af hela och halfva hemman jemte $\frac{1}{4}$:dels hemmansåboer samt mindre torpare lemnas oförändradt, likväl med det tillägg, att under intet vilkor innehafvare med eget matlag af en uti helt och halft hemman inberäknad del

må till Comminister utgöra mindre än han till Klockaren bör erlägga, eller trenne kappar uti de genom 1631 års Kongl. Förordning för Klockarelönen ifrån hvarje matlag bestämda Sädesslag. I den förutsättning, att Högv. Ståndet täcktes gilla en sådan Ecclesiastika Utskottets Lag-Afdelnings åsigt, bilägges härjemte ett förslag till den underdåniga skrifvelsen.

Om de öfriga, med föregående motion förenade eller i anledning deraf väckta, frågor om en del Sacellaniers indragning, Capellaners förseende med boställen, der de af sådane äro i saknad, äfvensom åtnjutande af någon löneinkomst ifrån oskattlagda torp och lägenheter, vill Lag-Afdelningen inkomma med serskildt utlåtande. Stockholm den 21 Mars 1834.

Pehr Thyselius.

L. G. Mittag. And. Bjurstén. M. Bruzelius.

Carl Hallbeck. Abr. Ahlqvist.

Carl Joh. Thyselius.

Lades på bordet.

§. 13.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 54, angående beräkningen af Statsverkets inkomster.

24:de mom. *Nummerlotteri-medel.*

Bil. I. Utlåtande i anledning af väckte frågor om indragning af Kongl. Numer-Lotteriet eller detsammas förvandlande till Class-Lotteri, jemte dermed sammanhang ägande frågor.

Stats-Rådet m. m. Hr *Poppius* anförde: Vore fråga om upplysningar angående Lotteri-verket, så borde jag anse mig kunna lemna dem lika säkra och fullständiga, som någon annan, efter att i 22 år haft befattning med detta verk, i egenskap af Ordförande i Directionen. I anseende just till det förhållande, hvari jag personligen befinner mig, bör jag likväl så litet som möjligt deltaga i discussion hvad sjelfva saken angår, nemligen om Lotteriet bör fortfara eller icke. Endast må jag nämna, hvad en bland det Högv. Ståndets Ledamöter, en man af erkändt allvar i tänkesätt och ren dygd i seder, yttrade, då denna fråga behandlades vid sist hållne Riksdag. Han sade då, bland annat, att de skäl, hvilka blifvit anförde för Lotteriets afskaffande, röjde en viss anstrykning af sentimentalitet, som ej kunde gå i beräkning vid bestämmande af hans öfvertygelse. För min del tillåter jag mig blott tillägga, att det väl synes, som skulle all anledning ej saknas till den tanka, att någonting romaneskt uppenbarar sig deri, att man å ena sidan klagar öfver tryckande skattebördor, att man uttalar önskningar att indirecta skatter kunde införas till lindring för

de directa, mera tryckande, att man under åberopande af nödvändighetens lag anser sig tvungen att undandraga sig bidrag af några hundrade R:dr, äfven då fråga är om Vetenskapers och Konsters lifvande och befrämjande; men å den andra frånträder en årlig inkomst af 80- till 100,000 R:dr, som kunnat inbringas, utan att ens någon klagan, något missnöje försports af dem, som dertill frivilligen bidragit. Men jag öfvergår från Sak till sådant, som endast angår Person. Dervid anhåller jag, att det Högv. Ståndet ej må fästa afseende å något, som kan röra mig personligen. Den lön eller gratification, eller hvad man vill kalla det, som jag i 22 år uppburit och uppbär i Numer-Lotteriet, utgör 666 R:dr 32 sk., utom ljuspenningar. Jag tillåter mig icke att i denna del, eller hvilken annan som helst, visa något anspråk, utan skall blifva trogen den grundsats, jag fört med mig från föräldrahuset och aldrig ännu förglömt, att låta mig nöja med hvad en högre hand föranstaltar om allt hvad mig enskildt må röra, tröstad att, med förminskning af en påräknad inkomst af 666 R:dr 32 sk. på gamla dagar, hafva kunnat bidraga till ökade besparingar för det i torftighet försatta Fäderneslandet. Men en oeftergiflig pligt ålägger mig att ej förblifva stillatigande, då det gäller deras rätt, hvilka varit anställde i Statens tjenst under mitt Chefskap. Den Stat, som oömt eller med liknöjdhet behandlar dem, hvilka egnat sig till dess tjenst, skall förr eller sednare få erfara, att det ej

skall blifva så lätt att finna personer, hvilka uppoffra sig åt bestyr, vid hvilka ej annat än otackade mödor äro att förespegla. Stats-Utskottet har beräknat en Summa af 6,680 R:dr såsom erforderlig till betäckande af Lotteri-Tjenstemännens aflöning på Indragnings-Stat. Den af Kongl. Maj:t fastställde ordinarie Staten uppgår likväl till 9,720 R:dr. Jag öfverlemnar åt den det tillhör, hvad deraf må kunna afdragas, efter rättsgrunder, som fordom gjorde sig gällande. Hvad rätt har Samhället att af enskilte, af hvilka det utgöres, fordra och vänta uppoffringar af allt hvad de hafva dyrbart i lifvet, om icke desse i deras ordning äro lifvade af den upplyftande tanka, att Samhället, i sin ordning, ej någonsin kan handla småaktigt emot dem, och att de en hvar, från den högsta till den lägsta, äro föremål för Samhällets ömmare omvårdnad? Jag älskar att tro, det ingen är af det Högv. Ståndet, som vid något tillfälle glömmer den höga, ädla grundsats, uttryckt i hvad som någonstädes står skrifvet: "allt thet i viljen andra skola göra Eder, thet gören J ock them." För min del önskar jag, att Betänkandet må återremitteras, till närmare utveckling och bestämmande af det öde, som, i fall Lotteriet kommer att upphöra, må beskäras dem, hvilka, ej utan stort ansvar och mödor, redligt utfört de bestyr, igenom hvilka Staten dock ej försmått att under en längd af tid räkna sig till godo ganska betydliga inkomster.

Contractsprosten *Hallbeck:* Med afseende på Kongl. Nummer-Lotteriets indragning delar jag visserligen Högl. Stats-Utskottets åsigt, såsom ägande ett moraliskt syfte och emedan jag anser det vara vida bättre, att tjenare och andra mindre bemedlade personer insätta sina penningar i sparbankarne, än på Nummer-Lotteriet. Likväl har jag, i öfverensstämmelse med hvad i reservationer af 2:ne Stats-Utskottets Ledamöter blifvit vidrördt, ej kunnat tillbakahålla en viss betänklighet, som uppstått af de i allmänna Tidningsbladen nästan dagligen förekommande annonser, genom hvilka utländska lottsedlar åt allmänheten utbjudas, och torde det vara att befara, att, om Svenska Nummer-Lotteriet indrages, hvilket jag högligen skulle önska, försäljnings-kontor för utländska lottsedlar snart skulle finnas i Rikets nästan alla städer. Den penning, som nu bortspelad på Svenska Kongl. Nummer-Lotteriet åtminstone stadnar inom landet, skulle då gå utomlands, och detta vore att bota ondt med hälften värre. Om alltså Nummer-Lotteriet skall indragas, vågar jag vördsamt hemställa, om ej med detsamma ett förbud vore nödvändigt emot utländska lottsedlars försäljning. Under detta vilkor biträder jag för min del Högl. Stats-Utskottets förslag till indragning af Nummer-Lotteriet, såsom en både till sin idé och sina verkningar på de lägre folkklasserna förhatlig och Staten ovärdig inrättning.

Comminister *Dahlgren:* Jag är öfvertygad, att sjelfva hufvudfrågan är redan så

mycket discuterad, att man knappt behöfver derom ytterligare orda; men då återremiss redan blifvit begärd, torde den, på anförda skäl, äfven böra bifallas.

Contractsprosten *Nordin:* Vår lag, som än gäller, anser icke, för laga fång, den vinning, som erhålles genom spel. Spelfordringar äro derföre inför domstolen icke lagliga fordringar. Den vinning, som icke är laglig, synes för mig vara slem vinning. Den penning, som bortspelas, är icke rätt använd. Jag gläder mig derföre i hoppet, att spel om penningar i högre stånden, der det synnerligast har öfvats, allt mer och mer utträngs genom ädlare nöjen: sång, musik, m. m. Inom det Högv. Ståndet lär väl, äfven för efterdömet skull, spel om penningar vara bortlagdt; derföre lär troligen icke någon prest kunna medgifva, att Staten håller ett offentligt spelhus. Staten förbjuder hazardspel; men håller sjelf hazard-spelhus, som är nummerlotteriet: kan något vara orimligare? "*Staten vinner!*" Ja se der knuten. Man vill vänta välsignelse af orätt vinning. — Jag åter hyser icke god tanke om penninge-spel; derföre, utan att vara romanesk, önskar jag, att vi med samlade krafter måtte häfva ner spelhuset, som alltför länge uppammat spelare och underhållit spelsjukan. Jag tar för afgjordt, att Embets- och Tjenstemännen vid Spel-inrättningen bibehållas vid sina löner på exspectans eller indragnings-stat.

Betänkandet bör således bifallas.

Domprosten Doct. *Heurlin:* I hufvudsaken afhåller jag mig att yttra mig: derom är redan så mycket taladt; men jag anser mig böra fästa uppmärksamheten på Stats-Rådet *Poppii* Anförande och anser en återremiss till följe deraf nödvändig. Utskottets Utlåtande sid. 28 upptager Numer-Lotteriets Stat sålunda:

till Arfvoden för Directionen R:dr 2,000: — —
— Löner . . . . . — 7,720: — —
Summa 9,720: — —

utan närmare specification; deremot, under förutsättning af Numer-Lotteriets indragning, upptages, att Statsverket påföras, 6,680 R:dr. Stats-Utskottet har troligen föreställt sig, att arfvoden för Directionen borde genast indragas; det torde fordra närmare öfverläggning, om detta är rättvist; men äfven om så vore, och om man dessutom från Lönerna afdrager de deruti inbegripna 40 R:dr missräkningspenningar, återstå 7,680 R:dr, då Utskottet föreslagit att på Indragnings-Staten uppföras endast 6,680 R:dr. Orsaken till denna åtskilnad är ej upplyst och synes mig böra af Utskottet uppgifvas, hvaremot jag anser det definitiva beslutet om Numer-Lotteriets upphörande eller bibehållande för det närvarande böra uppskjutas.

Häruti instämde Prof. Doct. *Bexell,* Prof. Doct. *Engeström,* Doct. *Elfström* och Doct. *Björkman.*

Doct. *Nibelius* förenade sig med Contractsprosten *Nordin.*

Vice Talmannen, Biskopen m. m. Doct. *af Wingård:* I hvad Stats-Rådet *Poppius* och Domprosten *Heurlin* redan anmärkt, finner jag tillräcklig anledning till återremiss. Om sjelfva saken har jag vid föregående Riksdag talat och uppskjuter allt yttrande derom, till dess den förekommer till definitiv ompröfning.

Doctor. *Björkman:* Jag inser visserligen, att flera af Statens inkomster äro beräknade på nära nog lika dåliga grunder, som inkomsten af Numer-Lotteriet. Så betalar t. ex. bränvinsälskaren för sin fyllerilast och vällustingen för sitt öfverflöd och slöseri på flera vägar sina skatter till Staten, likasom den spelsjuke genom Lotteriet. Men, som de förra lasterna, ehuru af Staten ej autoriserade, dock af Staten ej kunna förbjudas, så måste de åtminstone genom dryg beskattning kunna hämmas. Detta är ej händelsen med Numer-Lotteriet. Staten har sjelf stiftat denna olycksinrättning och så länge närt den, att förderfligheten både af dess princip och dess följder är fullt utvecklad. Må derföre Staten nu upphöra att med fortsättandet af sitt offentliga spelhus vidare undergräfva nationens moralitet. Får den redan inritade sjukdomen någon annan förderflig rigtning, så kan det ej hjelpas. Staten har åtminstone till en början gjort hvad den kunnat. Hvad förlusten af de beräknade statsinkomsterna angår, så må den betäckas genom ökade bevillningar på Bränvin och utländskt öfverflöd.

I hufvudsaken gillar jag således Betän-

kandet, men är derför ej emot återremiss, för att bättre utreda de af Stats-Rådet *Poppius* framställda anmärkningar.

Och skulle anmärkningarna vid denna punkt återremissen till Stats-Utskottet åtfölja.

30:de mom. *Sjötullsmedlen.*

Vice Talmannen, Biskopen m. m. Doct. *af Wingård:* Jag fruktar, att man beräknat tullinkomsterna nog högt, utan att afse den tillfälliga stegring af dessa inkomster, som genom choleraspärrningen de sednare åren ägt rum.

Denna anmärkning ansågs icke böra återremissen åtfölja.

34:de Mom. *Bränvins-afgiften.*

Vice Talmannen, Biskopen m. m. Doct. *af Wingård:* Med tvänne lifliga önskningar kommo vi till Riksdagen, lifliga, emedan de voro Folkets och gällde dess vigtigaste angelägenheter. Den ena angick Realisationens verkställande; den andra bränvinets fördyrande Fullbordan af den förra närmar sig, ehuru med tvetydiga utsigter; med den sednare ser det än mera vanskligt ut. Om de många Millioner af bränvinsbeskattningen, hvarom vidt och bredt talades vid Riksdagens början, har jag icke gjort mig förhoppning; men väl borde minst en half million kunna hämtas af syndafloden, äfven om än så många aflopp genom underslef måste antagas i afräkningen. Bedröfligt är det då, att uti Inkomst-Betänkandet bränvinsbeskatt-

ningen icke ens upptagits till sitt förut beräknade belopp af 460,000 R:dr. *Absit omen!* Måtte en större Statsinkomst beräknas och erhållas, då ock dryckenskapslasten ålägges en tygel!

Domprosten Doct. *Heurlin:* Jag anser visserligen nyttigt, om bränvinet högt beskattas. Stats-Utskottet har ej tänkt, att Bränvinsskatten icke skulle gå till mera än 430,000 R:dr, utan snarare trott, att denna Bevillning skulle så regleras, att den gick icke blott till 545,000 R:dr utan till mer; men då Stats-Utskottet ej känner de grunder, som Bevillnings-Utskottet ärnar antaga, har Stats-Utskottet blott kunnat framlägga det belopp, till hvilket denna skatt under de sednare åren utgått. Upplysningsvis får jag nämna, att om Bevillnings-Utskottet ej kan uppbringa Bränvinsskatten högre, så måste den andra Bevillningen nödvändigt ökas.

Contractsprosten *J. J. Nibelius:* Det har blifvit anmärkt, att den beräkning, som Stats-Utskottet uppgjort öfver den blifvande Bränvinsafgiften, vore för låg. — Huruvida denna beräkning är för låg, eller huruvida i allmänhet den calcul, som Stats-Utskottet här uppställt öfver de inkomster, som genom hvarje särskild Bevillnings-titel kunna vara att påräkna, bör gillas eller ej, derom anser jag Rikets Höglofl. Ständer ej för det närvarande kunna afgifva något yttrande. Det tillhör nämligen Bevillnings-Utskottet, att, sedan Statsbrist-summans totala belopp blifvit

fastställdt, föreslå, huru stor del af detta belopp bör genom hvarje särskild Bevillningsartikel fyllas — och först derefter, sedan detta förslag blifvit af Bevillnings-Utskottet uppgifvet, blifva Rikets Ständer i tillfälle att afgöra, till huru högt belopp inkomsten af hvarje särskild Bevillnings-artikel bör beräknas. Jag hemställer derföre vördsamt till det Högv. Ståndets ompröfvande, om en discussion öfver den här af Stats-Utskottet uppgjorda beräkningen af dessa Bevillnings-Inkomster kan leda till något resultat.

Prosten *Åstrand:* Jag anser likgiltigt, huru denna skatt för det närvarande beräknas. Stats-Utskottet har funnit, att medium för de sista åren står under hvad Riksens Ständer vid förl. Riksdag beräknade, och har upplyst om orsakerna dertill. Jag önskar dock, att Bevillnings-Utskottet uppgör sådana grunder, att summan ej blir alltför hög. Göras stora restrictioner, så minskas Bränvinsbränningen, och till följe deraf äfven afgiften, hvarigenom en brist uppkommer i calculen. Mycket öfver det här beräknade torde ej i förväg kunna bestämmas.

Anmärkningarna vid denna punkt ansågos ej böra återremissen åtfölja.

35:te Mom. *Restantierne.*

Domprosten Doct. *Heurlin* anförde: Det var först vid 1829 års Riksdag man uppfann denna nya Inkomst-titel, för att bereda tillgångar till de betydligt ökade Anslagen. Re-

dan benämningen föreföll mig obehaglig, och jag stridde emot dess upptagande. Inkomsten äger likväl rum, ehuru den i sig ej är annat än inkomst af inkomst. Då nemligen den debiterade inkomsten icke helt inflyter under uppbördsåret, upptages den återstående delen uti följande års räkenskaper under namn af restantier, som således kunna uppkomma på alla Inkomst-titlar. Vid beräkningen af Statsverkets inkomster lägges den på hvarje titel icke debiterade utan under uppbördsåret influtna afgift till grund, och det är naturligt, att, om Restantierne uteslötos, kunde antingen vissa inkomst-titlar beräknas högre eller ock skulle öfverskotter på dem uppkomma, svarande emot restantiernas belopp. Det sednare är likväl högst osäkert. De skola minskas i samma mån Controllerna blifva strängare och Folkets förmåga att utgöra sina skatter tilltager. Af den Betänkandet bifogade Tabell visar sig, att de efter inträffad missväxt stiga högt, och deremot småningom falla under flere på hvarandra goda skördar. Således utgjorde de 1822, 231,000 R:dr och aftogo hvarje år till 1826 års missväxt, då de på en gång uppsprungo ifrån 96,000 till 180,000, hvarefter de åter voro i ständigt fallande till 1830 års missväxt, då de stego ifrån 105,000 till 207,000 R:dr. Då denna inkomst är så variabel, hade jag önskat, att den, i enlighet med Kongl. Maj:ts Nåd. Proposition och Kongl. Stats-Contorets förslag, ej blifvit beräknad högre än vid sista Statsreglering, helst man endast under förutsättning af missväxt

kan påräkna den föreslagna tillökningen. Jag vet väl, att man häremot kan invända, att i samma mån Restantierna minskas, skola vissa andra Ordinarie Inkomst-Titlar ökas; men jag tviflar, att behållningen på det hela blir större, enär ökade Restantier gå i bredd med ökade afkortningar. Då likväl hela tillökningen utgör det obetydliga beloppet af 20,000 R:dr, vill jag icke yrka återremiss.

Vice Talmannen, Biskopen m. m. Doct. *af Wingård:* Jag är förekommen af Domprosten *Heurlin,* och kan ej gilla för högt beräknade restantier, då dessa slags inkomster äro tillfälliga, och olyckligt tillfälliga, störst efter missväxtår.

Prosten *Åstrand:* Jag erkänner visserligen Domprosten *Heurlins* anmärkning, att Restantierna nyss efter ett missväxtår stiga högre, och deremot minskas under consecutivt goda år, äfvensom afkortningarnes större mängd i följd af de hårdare åren; men jag påstår ändå, att det vore en grundfalsk slutsats, att man icke skulle våga beräkna Restantierna något öfver hvad de till det lägsta eller under de goda åren varit, på grund af de i sådant fall närmare till fulla beloppet af debiteringen utgående ordinära Inkomsterna. Ty det är i min tanka tydligt, att öfverskottet på ett ställe upphäfver bristen på ett annat ställe inom Inkomsttitlarne, till hvilka Restantierna nu äfven höra.

Contractsprosten *P. G. Svedelius:* Till Domprosten *Heurlins* anmärkning kan sva-

ras, att beräkningen af inflytande restantier är vida under medelbeloppet för de sista åren. Om restantierna minskas, tilltaga inkomsterna och öfverskotten blifva större, hvilka lika med de förra komma Riksgälds-Contoret till godo.

Domprosten Doct. *Holmström*, som förenade sig med Domprosten *Heurlin* och vice Talmannen, Biskopen *af Wingård*, ansåg det i allmänhet orätt att beräkna eventuela inkomster för högt och fann det här besynnerligt, att beräkningen af restantierna blifvit gjord till och med på runstycket, då det hade varit lämpligare att upptaga en rund summa.

Contractsprosten *P. G. Svedelius:* Orsaken, hvarföre restantierna blifvit på detta sätt upptagna, är den, att man ville i förslaget öfver Statens hela inkomst få en jemn summa.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Att jag till den grad skulle misstagit mig om restantiernas natur, som en värd Talare yttrat, kan jag ingalunda medgifva. Sjelf har jag uppgifvit anledningen till denna inkomst och erkänt, att den äfven fortfarande kan påräknas. Jag har endast önskat, att man stannat vid den förra beräkningen och framställt tvifvel dels emot säkerheten af högre inkomst, dels emot den förmodade större behållningen för Statsverket. Desse restantier uppkomma egentligen på de ordinarie Inkomst-Titlarne och ibland dem hufvudsakligast på den oindelta ordinarie räntan och Kronans behållna

Afrads-, Tionde- och Arrende-Spannemål. Men då dessa inkomster stiga, stiga äfven flere Statsverkets förslagsvis beräknade utgifter, hvilka fordra ökade tillgångar; t. ex. den till vissa Regementen och Inrättningar anslagne Spannemål in natura. Vid samma tillfälle stiger äfven Riksmarkegången på den under vissa löner beräknade Spannemål, hvartill förra Riksens Ständer icke anviste bestämdt Statsanslag, utan skulle bristen fyllas af Öfverskotten och i saknad deraf genom Riksgälds-Contoret. Sannt är likväl, att, om restantierna, lika som andra inkomster, öfverstiga beräkningen, öfvergå de till Öfverskott och komma Riksgälds-Contoret till godo. Jag påminner mig noggrannt, huru förhatadt ordet *Öfverskott* var vid sista Riksdag, och huru angelägen man var att hindra deras möjliga tillkomst. Till olycka för Riksgälds-Contoret, har man häruti temligen lyckats. Jag bibehåller likväl min fordna förkärlek för *Öfverskotter,* och önskar, att betydliga sådana medel, må under tiden till nästa Riksdag tillflyta Riksgälds-Contoret, som troligen får vidkännas både afsaknad af fordna inkomster och skyldigheten att bestrida hittills okända utgifter.

Prosten *Åstrand:* Hvad jag i mitt förra yttrande åsyftade, har Domprosten *Heurlin* nu antydt, och jag vill närmare förklara det. Näst efter ett svårt år behöfves öfverskottet af Restantierna att fylla en måhända då upp-

kommen

kommen brist på några af de ordinarie Inkomst-titlarna. Likaså fylles under de påföljande goda åren en möjligen uppkommen brist i de påräknade Restantierna genom i det fallet nödvändigt uppkommande Öfverskott på vissa af Ordinarie Inkomst-titlarne: ty vid liqviden mellan Statsverket och Riksgälds-Contoret fyllas alltid de på vissa Inkomsttitlar uppkomna brister genom öfverskotten på andra titlar. Bifalla Rikets Ständer, hvad Stats-Utskottet framdeles kommer att föreslå, nemligen att inga dispositioner göras på Öfverskotten, så anser jag ingen fara vara, att antaga den nu föreslagna beräkningen af Restantierna.

Contractsprosten *P. G. Svedelius:* I afseende på hela inkomstberäkningen kan man anmärka, att allt är upptaget till mindre belopp än det, hvartill det med sannolikhet kan gå. När sista Riksdagens inkomstberäkning lemnat för 1831 öfverskott af 400,000 R:dr, är det troligt, att den närvarande skall lemna ännu mera. Jag älskar äfven öfverskotter, dock icke alltför stora, emedan sådane genom låg beräkning af Statsintraderna öka behofvet af bevillning, hvarförutan de stora besparingarne vid nästkommande Riksdag, enligt erfarenhetens vitsord, användas till ökade Statsanslag, icke till lindring af förutvarande skattebördor.

Anmärkningarna vid denna punkt ansågos ej böra återremissen åtfölja.

Och skulle således Stats-Utskottets Utlåtande N:o 54 återremitteras, med de vid 12:e Mom. och Bil. E., 15:e Mom. och Bil. G. samt 24 Mom. och Bil. I. gjorda anmärkningar.

§. 14.

Föredrogs Lag-Utskottets den 25 April bordlagda Betänkande N:o 34, öfver Riksdagsfullmägtigen från Stockholms Län *Nils Insulins* motion, angående meddelande af föreskrift, å hvars ägor sjelfspillingar skola nedgräfvas.

Doctor *Björkman* anförde: Utskottet har i sitt Betänkande yttrat, att motionen varit bygd på grunder, hvilka Utskottet funnit vara af den för ämnet främmande beskaffenhet, att de ej förtjena anföras. Utan att derom ingå i pröfning, skulle jag dock tro, att sjelfva förslaget hade förtjenat mera afseende. Jag påminner mig åtskilliga händelser, då en sjelfspillings döda kropp måst flera gånger uppgräfvas, emedan ingen velat hysa den inom sina ägor. I Roslagen och på vissa andra orter, der det är långt till någon Krono-Allmänning, kunna dylika obehagligheter oftare inträffa, till förekommande hvaraf ett lagstadgande behöfdes.

Betänkandet bifölls.

§. 15.

Föredrogs Lag-Utskottets den 25 April bordlagda Betänkande N:o 35, öfver Hr Gref-

ve *Otto Aug. Cronhjelms* samt Hr *Wilh. Fredr. Dalmans* motioner, om rättighet att å Fideicommissegendom upptaga lån, motsvarande en tredjedel af egendomsvärdet.

Bifölls.

§. 16.

Föredrogs Lag-Utskottets den 25 April bordlagda Betänkande N:o 36, i anledning af Hr Frih. *Ludvig Boijes* motion, om utfärdande af en lag rörande utländsk mans rätt att i Sverige sig nedsätta samt härstädes förvärfva naturalisation.

Vice Talmannen, Biskopen m. m. Doct. *af Wingård* yttrade: Lag-Utskottet hänvisar till Constitutions-Utskottet, och der har äfven en sådan motion blifvit väckt.

Bifölls.

§. 17.

Föredrogs Lag-Utskottets den 25 April bordlagda Betänkande N:o 37, öfver Frih. *Lars Stjernstedts* och Riksdagsfullmägtigen *S. J. Wijkmans* motioner, om borttagande af dödsstraffet för stöld ur bref, som ej äro under Postinrättningens eller annan allmän vård.

Bifölls.

§. 18.

Föredrogs Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets den 25 Apr. bordlagda Utlåtande N:o 35, i anledning af väckta motioner om indragning af Biskops- och Domprost-ämbetena.

Bifölls.

§. 19.

Föredrogs Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottets den 25 Apr. bordlagda Betänkande N:o 36, i anledning af väckt motion, angående rättighet för de närmast landsvägen boende hemmansägare, att af de derifrån mera aflägse njuta ersättning för oftare påkommande inqvartering af tågande trupper, äfvensom Hederv. Bonde-Ståndets i Protokolls-Utdrag af den 25 Apr. meddelade inbjudning till Med-Stånden att instämma i samma Stånds beslut att uppskjuta med handläggning vid detta Betänkande, intilldess ifrån Stats-Utskottet inkommit Utlåtande öfver en till detta Utskott den 15 sistl. Mars remitterad motion af *Nils Persson* från Södermanlands Län om till visst belopp föreslagen ersättning af Passevolance-medlen för tågande truppers inqvartering.

Ståndet fann för godt, att i detta beslut med Bonde-Ståndet sig förena.

§. 20.

Föredrogs Lag- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens den 25 Apr. bordlagda Betänkande N:o 1, i anledning af väckt motion om öfverseende af Städernas Policeförfattningar.

Bifölls.

§. 21.

Föredrogs Lag- samt Allm. Besvärs- och Ekonomi-Utskottens den 25 Apr. bordlagda

Betänkande N:o 2, i anledning af väckt fråga om rättighet till hämtning af så kallad Hafstång.

Bifölls.

§. 22.

Upplästes och godkändes följande Expeditions-Utskottets Förslag till Riksens Ständers underdån. Skrifvelser till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:o 24, angående beviljad afskrifning af några Statsverkets fordringar hos Allmänna Hospitalsfonden, äfvensom Curhusinrättningarne i Södermanland samt Götheborgs och Bohus Län;

N:o 25, angående ändring i 3 Cap. Sjöskade-Balken Sjölagen;

N:o 26, i anledning af väckt fråga, att mål angående den nidingstjufnad, hvarom 3, 4 och 5 §. §. 42 Cap. Missg. Balken omförmäla, må upphöra att vara af underställningsegenskap.

N:o 27, angående upphäfvande af eller ändring uti föreskrifterna om tiden för begrafningar.

§. 23.

Föredrogs Lag-Utskottets den 28 April bordlagda Betänkande N:o 38, öfver Prosten Doct. *A. G. Elfströms* motion, att de i Kongl. Kungörelsen den 27 Aug. 1823 meddelade föreskrifter, angående vederbörandes åliggande att till Presterskapet aflemna förteckningar uppå personer, dömde eller ställde un-

der framtiden för gröfre brott, äfven måtte till mindre brottmål utsträckas.

Doctor *Elfström* anförde: Höglofl. Lag-Utskottet har temmeligen knapphändigt affärdat förevarande Motion om utsträckning af Kongl. Kungörelsen den 27 Aug. 1823. Till vederläggning af de grunder, jag anfört, åberopas såsom skäl, att, om högstberörde Kongl. Kungörelse behörigen efterlefves, vederbörande Pastorer ej sakna nödig kännedom om deras Åhörares uppförande. Detta medgifves visserligen hvad brott af gröfre art vidkommer; men bevisar intet i afseende på de mindre brottmål, hvarom här egentligen är fråga. Beträffande dessa *mindre förbrytelser, som*, enligt Höglofl. Utskottets uttryck, *icke äro af den beskaffenhet, att desamma böra i frejdebetyg omförmälas, utan egentligen endast utmärka förbrytarnes lynne och seder, men hvarom Presterskapet i allmänhet* (?) *torde äga tillfälle att på annat sätt vinna tillförlitligare* (?) *underrättelse*, får jag anmärka:

1:o Att jag icke känner någon Författning, som uppdrager gränslininien mellan de Lagbrott, som i Prestbevis böra intagas, och dem, som böra uteslutas, utan tror fastmer, att alla förbrytelser, större och mindre, hvartill någon blifvit inför Domstol lagligen förvunnen, lempligen kunna uti Utflyttnings-attesten omnämnas;

2:o Att jag anser alla förbrytelser, vare sig af svårare eller lindrigare beskaffenhet, i någon mon utmärka förbrytarens lynne

och seder, och att om detta, enligt Högl. Lag-Utskottets åsigt, egentligast gäller om de mindre förbrytelserna, jag då så mycket mera önskar, att desse icke undanhållas Pastors kännedom;

3:o Att svårligen någon *tillförlitligare* underrättelse i detta hänseende kan af Presterskapet vinnas, än den, som genom Domhafvandens försorg i officiel väg varder meddelad, samt slutligen

4:o, att rörande den *myckna omgång och vidlyftighet*, som ifrågavarande uppgifter förmenas skola medföra, densamma måste, efter min tanka, blifva högst obetydlig, enär endast förbrytarens och brottets namn, samt den förres hemvist vanligen upptagas

Som jag derföre ännu vidhåller min öfvertygelse, att en närmare kännedom om Åhörares lefnad och förhållande är för en Pastor af mycken vigt i flerfaldigt hänseende; men hvilken kännedom mera ofullständigt vinnes, så länge förut berörde Kongl. Kungörelse saknar den utsträckning, jag tagit mig friheten föreslå, får jag vördsamt påyrka återremiss af förevarande Betänkande.

Prosten *Mittag:* Lag-Utskottet har visst icke velat förbise den nytta, som deraf uppkommer, att Pastorerne hafva närmare kännedom om sina åhörares seder och uppförande, men ej heller kunnat förbise de stora olägenheter och den vidlöftighet, som skulle förorsakas domare och kronofogdar genom

en fullkomlig afskrifning af alla saköreslängder. Många mål äro så obetydliga, att det ej lönte mödan; ofta vore det onyttigt, emedan det icke kunde hafva någon inflytelse på prest-attestens beskaffenhet. Ändamålet för K. Kungörelsen den 27 Aug. 1823 var det, att Pastorerne skulle känna sina åhörares frejd och begagna de från domstolarne meddelade underrättelser vid utgifvandet af frejdebevis. Sådana förbrytelser, som Doct. *Elfström* nu uppgifvit, förfalskningsbrott och fylleri, hafva alltid blifvit i de redan föreskrifna uppgifterna till Presterskapet upptagna; hvaremot det synes mindre behöfligt, att der äfven inflöte sådana smärre förseelser, som icke kunna såsom vanfrejdande i betyg anmärkas, t. ex. en och annan ungdoms öfverdådighet, ett och annat litet slagsmål.

Contractsprosten *Ahlqvist:* För hvarje samvetsöm Pastor måste det vara af stor vigt att känna sina åhörares seder och lynne. Äger han en åhörare, begifven på fylleri eller slagsmål, är det väl hans pligt att i attesten icke dölja, det denne visat sådant lynne och sådana seder. Jag kan icke finna det orätt, om Domaren lemnar Pastor underrättelse om alla förbrytelser, hvarför några personer i hans församling blifvit anklagade och sakfällda. Underrättelser kunna visserligen ofta vinnas på annan väg, men den bör sparsamt begagnas.

Contractsprosten *Nordin:* Det är besynnerligt, att man vill hindra Pastor ifrån att

samvetsgrannt utöfva sin tjenst. Han bör varna; men honom nekas underrättelse om de laster, för hvilka varnas bör: Han bör vara rättvis i Betyg. Huru är det möjligt, då Domstolar och Canslier ej för honom upptäcka åhörarens marknads-, krog- och vägsynder. Begås brott, som ej kunna försonas med penningar, då äro väl Rättegångsverken enligt lag skyldige, att sådant för Pastor gifva tillkänna; detta medgifves; underrättelser om åhörares laster, inlöpa ock, genom saköreslängder, om nemligen lasterne föröfvats inom samma Pastorat. Men Pastor får ej kunskap om de mångfaldiga förbrytelser, som åhörare begå utom Pastoratet, under resor, vid marknader, i städer, då förbrytelserna ej äro urbota, utan kunna med penningar försonas. Ingen Författning gifver Pastor rättighet till sådan kännedom: här är brist i författningen. Häraf skall hända, att Prestbetygen kunna blifva osanna, och att den får betyg om berömligt uppförande, som för hvarjehanda laster förtjent anmärkning. Betyg om ärlig fregd kan väl ej nekas fastän betygtagaren pliktat för fylleri, slagsmål, vägafredsbrott m. m. Men här gifvas grader i vitsord om fregd: den kan kallas berömlig, god, svarsgild. Den kan ock benämnas för oklandrad; eller ock kan det heta: mot fregden är ingenting anmäldt, bevist. Eller ock: Till lefvernet ärlig; dock önskas, att sedelhafvaren tager sig till vara för den eller den lasten. — Sådan nuancering är ej blott tillåten; den är nödvändig: årstjenaren

uppmuntras så, att förtjena ett högt videtur. Förtjenas åter ett sämre vitsord, får blifvande Pastorn deraf anledning att hafva uppmärksamhet på pilten, honom och samhället till bästa. — Jag önskar att Betänkandet återremitteras.

Contractsprosten *Hallström:* Frejd afser icke blott gröfre brott, utan äfven smärre förbrytelser. Större brott blifva lättare kända, äfven utan särskild anmälan; men det är just de mindre, som snarast undfalla uppmärksamheten, och det vore derföre i synnerhet angeläget, att Presterskapet om dessa erhöll underrättelse; helst som de, oftare förnyade, antaga egenskapen af last. Om någon varit tilltalad och dömd för fylleri eller slagsmål, bör det visserligen i betyget tillkännagifvas, men utan tillförlitlig kunskap derom kan det ej ske. Om jag ej missminner mig, innehöll äfven den Ständernas underdåniga framställning till Kongl. Maj:t, som föranledde ifrågavarande Kungörelse, att äfven smärre förbrytelser skulle upptagas på de förtekningar, som skulle till Pastorerna från vederbörande aflemnas.

Prof. Doct. *Grenander:* Jag instämmer med de värde talare, som redan gjort anmärkningar emot detta Betänkande. Hvad Contractsprosten *Hallström* anfört, har jag äfven erfarit. Det är svårt för en Pastor i folkrikare församlingar att känna alla sina åhörare, och nästan omöjligt att känna deras

seder och uppförande, medan de vistas utom församlingen; sant är det ock, att det är just dessa mindre förbrytelser, hvarom Presterskapet bäst behöfver underrättas. Man har sagt, att sådana fullständiga förteckningar skulle medföra alltför mycken vidlöftighet och omak för Kronobetjeningen; men äro de skyldiga att i sina diarier upptaga målen, kan det ej vara synnerligen besvärligt att derur göra utdrag. Jag tillstyrker återremiss.

Prosten *Mittag:* Besväret för Domare och Kronofogde skulle dock icke så obetydligen ökas och vara så mycket känbarare, som de förut hafva nog trägna göromål, hvilka, om de ytterligare ökas, svårligen torde medhinnas. Så snart frågan är om större förbrytelser, blifva Pastorerne alltid derom underrättade; hvad de smärre angår, vore det väl äfven vigtigt för Presterskapet att känna dem, för att kunna medverka till den felandes förbättring, ej för att stämpla honom genom ett ofördelaktigt betyg. Vissa obetänksamheter böra åtminstone aldrig hafva en sådan påföljd, och säkert skall mången ömsint Pastor helst önska, att vid utfärdande af frejdebevis så sällan som möjligt utmärka någon genom ett sämre vitsord. Mången önskar till och med, att man kunde gå mindre strängt till väga äfven med dem, som begått verkligen vanfrejdande brott, när ungdomsoförstånd eller annat skäl talar för lindring. Om t. ex. en yngling vid 15 års ålder begått tjufnadsbrott, mera af oförstånd än van-

art, kanhända tubbad af andra, för hvilka han bort äga förtroende eller af hvilka han varit beroende, kan visserligen ingen neka, att brottet är ett af de gröfre och vanfrejdande, men jag hemställer, om det icke är hårdt, att han, äfven i fall han bättrar sig, skall framgent genom sitt betyg bära denna skamfläck eller till och med, genom ett sådant betyg hindras ifrån bättring och finna vägen till andras förtroende för alltid stängd. För att lära känna sina åhörares lynne och seder, så vida det behöfves för de vanliga prestbetygen, har en Pastor flera utvägar. Författningarna föreskrifva, att den flyttande skall för Presterskapet uppvisa orlofssedel; att de flyttandes namn skola från predikstolen uppläsas och församlingens yttrande om deras frejd på sockenstämma inhämtas. Iakttages detta, så synes intet vidare stadgande behöfligt.

Prosten *Åstrand:* Det vore vigtigt, om Pastorerne kunde erhålla den kännedom, som Doct. *Elfström* åsyftat, äfven derföre, att derigenom en domare lättare kunde få veta, om en person förut varit straffad för samma förbrytelse. Det har nu t. ex. ofta händt, att personer, som redan varit pliktfällde för 3:e resan fylleri, sedermera vid en annan domstol blifvit dömde för 1:sta resan.

Prosten *Lyth:* Det är ganska vigtigt, att Pastorerne från domstolen få underrättelse om åhörarnes frejd, ej blott för att kunna

utfärda tillförlitliga prestbetyg, utan äfven för att derigenom sättas i tillfälle att bearbeta åhörarnes förbättring. Hvad betyget angår, bör ej Pastor fästa sig vid små ungdomsförseelser; men oumgängligt är att känna elaka böjelser och vanor, och denna kännedom kan svårligen vinnas utan underrättelser i officiel väg. Orlofssedel är ej rätt tillförlitlig grund för Prestbevis; ofta flyttar någon ur föräldrars eller fosterföräldrars hus, hvilka icke kunna anses ojäfviga.

Doctor *Elfström:* I anledning af de anmärkningar, som emot mig och andra talare blifvit gjorda, får jag erinra, att sådana förteckningar, som nu äro i fråga, ej kunna för vederbörande medföra mycket besvär. I större socknar äro vanligen 4, 5 personer om året tilltalade för smärre förbrytelser, många år alldeles ingen för större; om nu en så liten förteckning skulle uppsättas eller några rader på dem, som i alla fall bör aflemnas, skulle tilläggas, kan väl detta utan svårighet medhinnas af Kronofogden, som blott behöfver göra ett utdrag ur den längd, han af Domaren erhållit. Det är svårt att finna gränsen mellan de förbrytelser, som i betyg böra omnämnas eller icke; men jag fäster mig icke blott vid attester; det är i allmänhet för själasörjaren nyttigt att veta, huru folket lefver; skulle någon felande bättra sig, bör man derpå vid betyget hafva afseende. — Man har sagt, att församlingen bör på sockenstämma yttra sig om de afflyttandes frejd;

detta lärer vara öfligt i vissa Stift, men ej i alla, åtminstone icke i det som jag tillhör. Det torde ej heller allestädes vara verkställbart. I större församlingar, der 200 eller flera betyg årligen utfärdas, och sådana begäras icke blott vid den vanliga flyttningstiden utan under alla månader, skulle man nästan hvarje söndag nödgas att hålla sockenstämma, om en sådan fordrades för hvarje utflyttning. Dessutom kunna ej Socknemännen gifva fullständiga upplysningar, emedan de ofta äro okunniga om förbrytelser, som blifvit begångna i annan församling. Jag anhåller om återremiss.

Contractsprosten *Nordin* förenade sig med Prosten *Lyth* och Doct. *Elfström.*

Prosten *Mittag:* Jag vill ej bestrida återremiss, men blott erinra, i anledning af hvad Prosten *Åstrand* anfört, att, om sådant skett, är det fel af vederbörande och stridande mot författningarna. För öfrigt bör man väl skilja emellan brott och förseelser. När förseelser förnyas, åligger det Domare och Kronofogde att uppgifva dem. Uppgifter om åhörares lynne och seder äro väl för de flesta Pastorer obehöfliga, åtminstone äro de det för mig. Om rapporter i officiel väg till Presterskapet inkomma äfven om smärre förseelser, kan man ej gerna underlåta att vid betygs utfärdande hafva afseende derpå, hvaremot man annars kan pröfva och mildra, när omständigheterna så påkalla.

Contractsprosten *Hallbeck:* Jag mins ej ordalydelsen i 1823 års författning, men förmodar, att den föreskrift, som nu äskas, redan är gifven, emedan jag alltid erhåller förteckning på dem som varit dömde för förfalskningsbrott, för fylleri 1:sta, 2:dra eller 3:dje gången med mera som hör till frejden. Jag tror således, att författningen stadgar allt som behöfves. Onödigt synes det mig för Pastor att få underrättelse om hvarje slagsmål och mindre oordentlighet. Ej bör Pastor af Domare blifva upplyst om sina åhörares lynne, utan snarare Domaren af Pastor.

Domprosten Doct. *Heurlin:* Jag hemställer, om ändamålet med det närvarande förslaget vunnes derigenom, att dylika förteckningar aflemnades endast genom domarens åtgärd. I flera mål dömmer Konungens Befallningshafvande eller särskilda domstolar såsom Kämners- och Rådhus Rätter; många förbrytelser begås utom den lagsaga, der den tilltalade har sitt hemvist. Underrättelserna kunna således aldrig blifva fullständiga, om ej Konungens Befallningshafvande och hvarje domstol blifver skyldig att meddela sådana till Pastor i den församling, der den skyldige bor.

Doct. *Lindahl:* Jag instämmer med Prosten *Lyth* och Doct. *Elfström,* och anser ifrågavarande förteckningar för Presterskapet nödvändiga och nyttiga; hemställer dock, om det ej vore för hårdt att ålägga Häradshöf-

dingarne detta besvär. Ändamålet skulle vinnas, om denna skyldighet ålades Länsmännen, och om rigtigheten af deras förteckningar bestyrktes af domaren, vore det nog. Jag instämmer ock med Domprosten *Heurlin* deruti, att jag anser nödvändigt att från alla domstolar få sådana förteckningar. En person från min ort hade i Stockholm blifvit dömd för stöld, och det var endast tillfälligtvis jag derom blef underrättad.

Contractsprosten *Öhrnberg:* Då så många redan tillstyrkt återremiss, borde jag ej hafva synnerligt att deremot invända. Men om det blefve en skyldighet för domare att aflemna sådana fullständiga rapporter, skulle otvifvelaktigt deras göromål blifva betydligen ökade. Månge klaga, att deras ämbetsberättelser till Justitie-Stats-Ministern upptaga stor tid; genom denna nya skyldighet skulle tiden ännu mera förknappas. Att gröfre brott upptagas i attester, är nödigt och billigt; att förfara på samma sätt med mindre förseelser, synes mig betänkligt. Dervid behöfdes många limitationer, och en instruction vore nödvändig, på det denna noggrannhet ej måtte sträckas för vida. En Pastor med vigueur kan nog lära känna sina åhörare och vinna upplysning om deras frejd. Om en yngling begått en mindre förseelse och detta skall anmärkas i hans betyg, så ligger det honom framgent i vägen. Något visst bör i detta afseende bestämmas. Så nödvändigt det är,

att

att den store brottslingen bränmärkes, lika billigt är det, att både Presten och andra glömma en ynglings förseelse, om han sedan stadgas och bättrar sig. Efter det närvarande förslaget skulle en Prest få alltför många och alltför fullständiga rapporter, och slutligen skulle de attester blifva få, som voro utan alla anmärkningar.

Contractsprosten *Nordin:* Jag känner ingen författning, som ålägger rättegångsverken skyldighet, att för Pastor inrapportera fylleri-förbrytelser. En åhörare reser utom Pastoratet, till Stad, till marknad: slåss der, eller super sig der full; pligtar, utan att Pastor deraf får minsta vetskap. Blefve hans uppförande bekant, då sattes Pastor i tillfälle, att varna, förmana, i förtroende, i vänlighet. Sådan varning skulle bli välgörande. I första gnistan släckes elden bäst; i sitt frö qväfves lättast den utbrytande lasten. Den är själa-sörjare blott till hälften, som ej känner sina åhörare. En brist i lagen kan således ej förnekas, såsom motionären antydt, och denna brist borde afhjelpas.

Contractsprosten *Hallbeck:* Hvad Domprosten *Heurlins* anmärkning beträffar, erinras, att de redan gifna föreskrifterna sträcka sig ej blott till domare, utan till Konungens Befallningshafvande, ej blott till domare öfver den lagsaga, inom hvilken den brottslige bor, utan till alla andra. Det öfverensstämmer ock med min erfarenhet. Jag har

fått dylika uppgifter både från Götheborg och Carlscrona. Det bör dock medgifvas, att vissa domstolar i detta fall äro mera grannlaga, andra stundom försumliga.

Prosten *Åstrand:* Man har missförstått mig. När gröfre brott blifvit begånget, gäller hvad Contractsprosten *Hallbeck* yttrat, men ej så i anseende till smärre förbrytelser. Om t. ex. en dräng i Södermanland pliktat för fylleri och flyttar till Westmanland, der det är okändt, att han förut pliktat, så dömmes han åter såsom för första resan fylleri: han flyttar sedermera till Nerike, och der pliktfälles han af samma skäl för första resan, ehuru han redan pliktat 2 gånger förut. Sådant skulle dock förekommas, om, enligt Doct. *Elfströms* förslag, dylika förhållanden blefve för presterskapet kända och kunde i betyget anmärkas.

Contractsprosten *Hallbeck:* Jag mins ej ordalydelsen i författningen, men vet af egen erfarenhet, att domare tagit saken så, som jag uppgifvit, och icke blott anmält, när någon blifvit dömd för fylleri, utan äfven om det skett första, andra eller tredje gången.

Prosten *Åstrand:* Om något sådant ligger i författningen, tillämpas det på de flesta orter icke, och då är förklaring nödig.

Doctor *Elfström:* Tit. *Öhrnberg* har talat om det besvär, som härigenom skulle förorsakas Häradshöfdingarna; men desse hafva ej deraf något särdeles stort besvär; Häradshöfdingen aflemnar sin saköreslängd till Kro-

nofogden och Kronofogden behöfver blott derur göra utdrag. Att ett mindre fördelaktigt betyg skulle ligga en yngling i vägen under hela hans framtid, kan jag icke finna; ty attesten kommer blott till Pastors kunskap, och om den felaktige bättrar sig, kan äfven detta till hans fördel på betyget anmärkas.

Prosten *Mittag:* I afseende på Prosten *Åstrands* anmärkning tror jag författningen tarfva en förklaring, ehuru Utskottet ej tilltrott sig att föreslå en sådan.

Betänkandet återremitterades.

§. 24.

Föredrogs Lag-Utskottets den 28 April bordlagda Betänkande N:o 39, i anledning af Prosten Doct. *A. G. Elfströms* motion, om skyldighet för Båtsmän att, när de från commendering till hemorten återvända, vara försedde med Prestbevis.

Bifölls.

§. 25.

På derom gjord anhållan beviljades åt Doct. *Hvasser* tre veckors permission, räknad från den 5 dennes.

§. 26.

Utdelades:

1:o Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 60—77;

2:o Bevillnings-Utskottets Betänkanden N:o 6, 7;

3:o Bevillnings- och Ekonomi-Utskottens Betänkande N:o 2;

4:o Expeditions-Utskottets Memorial N:o 7, 8.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m.

In fidem

P. A. Sondén.